

Muusikaleht

Nr. 4
Aprill
1998
Hind 8.-

Nad on õpetanud muusikat

AKORDIONIST VENDA TAMMANN KAASKONNAGA

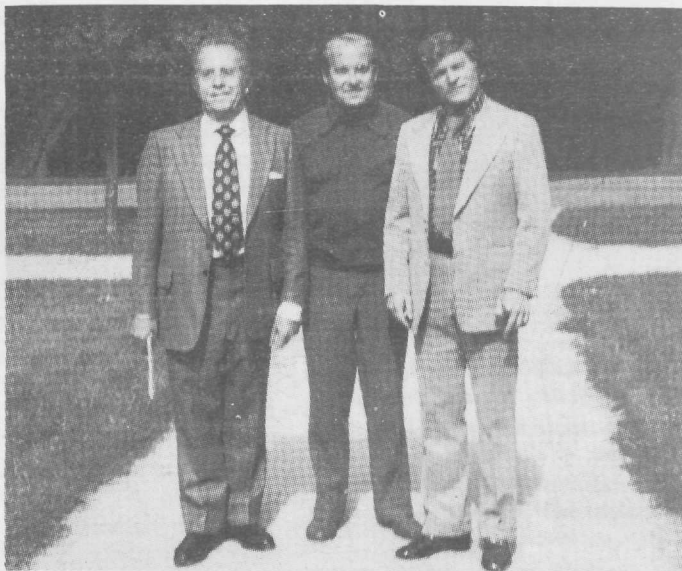
Mõned aastad ilmus meie väljaande veergudel pikema järjeloona Tallinna Muusikakeskkooli erinevaid lende käsitlev Ines Rannapi kirjutis "Nad tahtsid saada muusikuiks". See oli populaarne esmajoones keskmise ja vanema põlvkonna muusikutest lugejate hulgas, kellest paljud ise olid olnud kõnesolevail aastail õpilased selles õppeasutuses.

Mäletan, et kadunud Jaan Õun pidas seda iseäranis huvitavaks ning vajalikuks.

Kui mullu tegin Muusikalehele G. Otsa nimelist Muusikakooli tutvustavat lugu, pakkus selle direktor hr. Leho Muldre välja idee teha ka Otsa-kooli kohta analoogne artikliteseeria. Kuid mitte lendude kaupa, vaid staažikatetest õppejõududest, kes võiksid

edasi anda nii mõndagi huvitavat oma pika pedagoogiaja jooksul kogunenud tähelepanekutest. Esimese kirjutise planeerisime seada kokku VENDA TAMMANNI, Otsa-kooli-staažika pedagoogi ja kõigile akordionimusika sõpradele tuntud pillimehe ning tema õpilaste meenutuste põhjal.

Rõõmsa üllatusena olid aga nõus selles vestluses hiljuti 65-aastaseks saanud Venda Tammanni kõrval kaasa lööma ka teised Otsa-kooli akordioni osakonna pedagoogid ja endised õpilased. Meie vestlusingis osalesid veel Otsa-kooli kauaaegne õppejõud HEINRICH ANNION, kooli akordioni osakonna praegune juhataja TIINA VÄLJA, kandleeriala õppejõud TUULE KANN ja praegune puhkpilliosakonna õppejõud ning kunagi kooli akordioni erialal lõpetanud TIINA KEEL. Hiljem ühines vestlusingiga selle kooli akordionierialal lõpetanud ja praegu pilli remondi valdkonnas tegutsev TARMO TARTU.

Venda Tammann koos Veiko Ahvenaise ja John Molinariga

VEEL NUMBRIS:

- * Presidendi kantselei vastus Muusikalehele
- * *Neeme Järvi* tööd-tegemised
- * *Mati Palmi* välisreisid
- * *Heino Pedusaarel* suur töö valmis
- * *Ingrid Rüütelil* ka
- * *Peep Lassmann*: kuidas harjutada klaverit?
- * *Lepo Sumera* pank
- * *Alo Mattiiseni* koolikirjand muusikast

- * *Ines Rannap* retsenseerib
- * *Koos oli Kooriühingu volikogu*
- * Muusikakoolide instrumentalistide konkursid
- * *Kolm muusikut* said sajaseks ja teised juubilarid
- * *Sergei Rahmaninov* ja Steinway
- * *Klassikaline muusika* Ida-Aasias

Akordion tuli Otsa-kooli

oma populaarsuse tippajal. Kuid polnud ta siis väga aktsepteeritud. Venda Tammann meenutab: "Mina tulin sellesse kooli õpilasena 1952. aastal. Sel ajal oli siin akordioniõpetajaks Leopold Vigla. Ta oli paberite poolest tegelikult puhkpilliorkestri dirigent, kuid tema oli see inimene, kes tõi akordioni siia kooli.

Heinrich Annioni esimesed mälestused pärinevad veelgi varasemast ajast, set tema oli esimene kaheksa õpilase hulgas, kes 1949. aastal lastemuusikakooli akordioni erialale vastu võeti. Kandidaate oli aga tervelt 91! Vastuvõtukatsed olid konservatooriumi ruumides. Samas majas olid tollal koos kolm muusikaõppeasutust – konservatoorium, muusikakool ja lastemuusikakool.

Esimese lennu kaheksast sisseastunud lõpetasid kooli vaid kaks – Juta Bock ja Heinrich Annion. Ka järgnevatel aastatel ületas õpilaskandidaatide pakumine tugevasti nõudluse.

Tunnen huvi, millistel pillidel tol ajal mängiti ja kas olid need õpilaste või kooli omad.

Enamik tollaseid akordione oli hr. Annioni mäletamist mööda sõjaeelsed õpilaste isiklikud pillid ja nende kvaliteet oli üsna hea. Koolile kuuluvaid akordione tol ajal ei olnud. 1950. aastal läksid aga vastavatu eriala tulevikuperspektiivid ähmaseks. Kõrgemalt poolt leiti, et akordion on läänelik pill ega sobi nõukogude muusikaõppeasutusse. Oli range korraldus kõigil akordioniõpilastel üle minna bajaani erialale või koolist lahkuda. Heinrich Annionil polnud aga majanduslikel põhjustel võimalik pilli vahetada. Ta hakkas juba sisimas vaikselt leppima olukorraga, et tal tuleb koolist lahkuda. Kuna aga noormees oli lootustandvate õpilaste nimekirjas, tehti tema suhtes erand ja tal lubati ainukesena jääda edasi akordioni erialale. Tagantjärele arvab hr. Annion, et küllap Leopold Vigla seisib tema eest. Ülejäänud akordionistidel tuli aga bajaranistideks hakata. Ühe õpilase pill ehitati koguni ümber bajaaniks, sest tal polnud samuti võimalik rahapuudusel muretseda enesele õiget bajaani.

Selline olukord kestis üsna lühikest aega, 1952. aastal kooli astunud Venda Tammann mäletab, et siis olid kõigil jälle akordionid.

Akordion ei olnud tol imelisel ajajärgul ainuke ebasoovitav instrument. "Pahade pillide" hulka kuulusid veel saksofon, orel ja harf. Kui kolme esimese pilli puhul on nende ebasobivus mõistetatav, siis harfi negatiivse olemuse üle mõtisklemine paneb tõsiselt kukalt kratsima. Ei ole ju see pill kunagi olnud laialtlevinud jazzmuusika instrument, samuti ka mitte traditsioonilises sakraalmuusikas eriti

olulisel kohal. Võib vaid oletada, et siin võis tegu olla mõne toleaeagse antiharfistist "pädeva prominendi" kapriisiga. Huvitavaid paralleele saab siinjuures tõmmata Hitleri–Saksamaaga, kus

hoida. Sellest ajast oskab hr. Annion välja tuua ka ühe positiivse faktori. Kunagi polnud mingit transpordiprobleemi. Kui oli kuhugi mängima kutsutud, oli ka transport alati garanteeritud. Tänapäeval ei ole selline asi alati enam enesestmõistetav.

Esimeste lendude ajal oli koolisestest osakonna kontsertide vastu väga suur publiku huvi. Inimesi tuli kuulama lausa tänavalt. Riigiüksamite puhul oli aga kooli saal puupüsti rahvast täis. Tollased riigiüksamid olid oma kava pikkuse poolest väga nõudlikud. Diplomikandidaat pidi mängima 35 minutit puhast muusikat.

Rahva suur muusikalembus 50-ndatel aastatel oli kindlasti seotud muude helikandjate suhteliselt vähesel levikuga. Seetõttu ei jäänud inimestel oma

muusikavaeguse leeven-damiseks teist võimalust kui käia elavat muusikat kuulamas.

Akordion praegu

Tunnen huvi, kes on koosolijate arvates praeguse aja Eesti parim akordionist.

Venda Tammann loeb selleks **Allan Jakobit**. Tema mängutehniliste oskuste, fantaasia ja musikaalsuse vastu ei saa staažika pedagoogi arvates ükski varasem eesti akordionikuulsus. Otsa-koolis on selle pilli mängimise oskust omandanud paljud tuntud eesti muusikud – **Heldur Jakon, Jaan Sommer, Aarne Haasma, Henn Rebane, Tiit Kaljuste, Raivo Tafenu, Allan Jakobi, Jaak Lutsoja**. Arvestatavaid mängijaid ka naisakordionistide hulgas. Nendest nimetab hr. Tammann hiljuti kooli lõpetanud venelannat **Jelena Kornilovat** ja meie vestluskaaslast **Tiina Väljat**, varasematest aegadest **Reet Nurmingut**. Heinrich Annionil on varsti saabumas õpilaste arvuga seostuv juubel. Nimelt lõpetab sel kevadel tema käe all Otsa-kooli

Konssi edasi õppima läinud rahvapillurid koolimuusikute ja puhkpilliorkestri dirigendina koos lõpuaktusel.

korraldati spetsiaalseid "halva muusika" näitusi, kuid pole teada, et seal pille oleks ära keelatud.

Vaatamata pillide ärakeelamisele tegelesid inimesed edasi musitseerimisega neil ebasoovitavatel instrumentidel. Klarneti ja saksofoni mänguvõtete samasus lubas paljudel kergest muusikast huvitatud klarnetistidel tegelda n-õ keelatud asjadega. Oli teisigi "kangeid mehi", kes ei hoolinud keeldudest–käskudest. Asi võttis kohati praegu väga lugupeetud muusikainimeste puhul üsna koomilise varjundi. Rahvasuu räägib, et Peeter Sauli "keelatud musitseerimist" käis klassiukse taga kuulamas Bruno Lukk isiklikult. Et kergemast muusikast aktsepteeriti tollal vaid nõukogude autorite Dunajevski ja Tihhonovi loomingut, seadis selline olukord tollase Tallinna Muusikakooli õpetajate ja õpilaste ette tõsise repertuaariprobleemi. Seetõttu mängiti palju seadeid. Mõnikord ka koguni otse klaverinootidest.

Akordioniõpikuid tol ajal peaaegu ei olnud, kui välja arvata sõjaeelne Curt Mahri õpik. Tekkis olukord, kus tuli hakata mängutehnilist külge puudutavas osas ise jalgrast leutama. Näiteks oldi kusagilt kuulnud, et akordionit on võimalik mängida ka n-õ lõõtsa raputades. Mismoodi see tegelikkuses välja näeb, ei olnud kellelgi õiget ettekujutust. Katseeksituse meetodit rakendades jõuti lõpuks välja lõõtsa-tremolo tehnikani.

Algaastatel oli akordion vaatamata oma negatiivsele imago võimudele teatud protseduuride juures vajalik pill. Valimiste päeval tuli tollase Tallinna Muusikakooli akordionistidel juba hommikul vara kella 6 paiku valimispunktides olla ja reipa muusikaga valijate meeolelu kõrgel

Trio koosseisus Venda Tammann, Riho Mägi ja Riho Joonase

50. õpilane. Rohkem kui pooled neist viiekümnest on jätkanud õpinguid kõrgkoolis ja saanud muusika alal diplomi. Kõige tuntum nimi tema endistest õpilastest, kes pole akordioni juurde jäänud, on meie laulupidude organisator **Ilmar Moss**.

Edasiõppimise võimalustest rääkides läheb Heinrich Annion veidi murelikuks. Otsa-kool ei anna tema arvates siiski professionaalsele interpreedile piisavat muusikalist haridust. Akordioni erialal ei ole Eestis aga kõrgkooli diplomini praegu võimalik jõuda, kuigi 60–ndate aastate alguses oli see võimalus olemas. Tahtejõulisemad on läinud õppima Viinusesse ja Helsingisse, kus on muusikakõrgkoolides olemas ka akordioni eriala. Eestis edasi õppima läinud on aga suundunud EMA-sse koolimuusika ja Pedagoogikaülikooli puhkpilliorkestri dirigeerimise erialadele. Nii Venda Tammann kui ka Heinrich Annion loodavad, et praegu Viinuses ja Helsingis õppivad noored inimesed suudavad tulevikus lõpuks läbi suruda, et EMA-sse tuleb mõne aasta pärast uuesti ka akordioni eriala.

On teisiigi probleeme. Kui mõnel meie andekal ja tahtejõulisel pillimehel õnnestub mingisse välismaa kõrgkooli sisse saada, võib tema konkurentsi võimet vähendada asjaolu, et tal pole head pilli. Tänapäeval on maksavad head akordionid 60–80 tuhat krooni. Kui meie inimeste praeguse keskmise elatustaseme juures kellelgi selline raha olekski, mõtleks ta enne tõsiselt, kas seda pole hädavajalik kulutada hoopis teisiti.

Kõrvalepõige kandle õpetamisse

Et kooslijate seas on ka Otsa-kooli kandleeriala õppejõud **Tuule Kann**, palun tal mõne sõnaga rääkida selle pilli hetkeseisust Eesti kultuuripildis. On kaks suunda. Esiteks on jätkuvalt olemas tema põhifunktsioon rahvapillina ja teiseks suunaks on akadeemilise poole ilmingud, mida viimastel aastatel on aidanud arendada koostöö mitme eesti heliloojaga. Viimaste hulgas on Anti Marguste, Aarne Männik ja noor helilooja Mirjam Tally. Kannelt ei õpetata mitte ainult Otsa-koolis, vaid ka mõnes maakonnalinnas muusikakoolis.

Igal aastal on Otsa-kooli kandle alal sisseastumiseksamitel 1–2 uut õpilaskandidaati. Pärnus on toimunud ka rahvusvaheline kandlefestiival, kus on olnud osalejaid mitmet välisriigist.

Veel akordionist mitme kandi pealt

Meie vestlus kandub jälle akordionide poole, kui seltskonnaga on ühinenud rõõmsameelne blondipäine noormees **Tarmo Tartu**. See praegu Viljandi Kultuurikolledžis õppiv noormees on lõpetanud Otsa-kooli 5 aastat tagasi ja tegeleb nüüd ka pillide remondiga. Ta on käinud seda ametit õppimas stipendiaadina Itaalias Castelfidardo linnas, kus on Itaalia tuntuimad akordione valmistavate firmade tehased. Vahepeal on noor akordionimeister juba sattunud gergesse vaidlusse hr. Annioniga. Vaidlus käib selle üle, kas akordionist peab oma pilli tehniliselt

iseärasusi tundma või mitte. Heinrich Annion on arvamusel, et see on pillimeistrite mängumaa ja mängijale mittevajalik. Tarmo Tartu aga arvab, et elementaarsed teadmised peaksid siiski olema, sest siis püsib pill õige hooldamise abil kauem heas mängukorras.

Lõpupoole kaldub meie vestlus jälle vanadesse headesse aegadesse, kui akordion oli oma populaarsuse tipul: Koolinoorte laulupidudel 1962–1982 mängis seda pilli 400–800 osalejat. Venda Tammann meenutab, kuidas ta sai tuttavaks ja andis ühiskontserdi selliste rahvusvaheliselt tunnustatud akordionivirtuooside, nagu on Veikko Ahvenaise ja John Molinariga, oli H. Hindpere, V. Ignatjevi, B. Kõrveri, U. Naissoo, G. Podelski jt. akordionipalade esmaesitaja. "See oli minu aeg," ütleb ta mõõdaniku aastaid meenutades. "Tööle tulles kuulsin hommikuti tihti Balti jaama postide otsa kinnitatud valjuhäälditest iseennast mängimas," muutub hr. Tammann nostalgiliseks.

Samas aga nõustub ta minu arvamusega, et akordioni populaarsus on vaid ehk näilisel kahanenud. Tema kui instrumendi funktsioon on kahestumas, nagu kandlelgi. Rahvaliku kõrvale on

aastat pärast heliloojadiplomi omandamist Eesti Muusikaakadeemias. Noh, juhtub...

Juhtub

Meie jutuaajamisel räägiti ka juhtumistest akordioni õpetamisel ja õppimisel. Kui jutt läks Otsa-kooli omaaegsele rahvapilliosakonna juhatajale **Vello Karule**, kes paistis silma suure nõudikkuse poolest nii enese kui ka õpilaste suhtes, pajatas Tiina Keel juhtumist, mis temale kui õpilasele oleks võinud lõppeda äärapealt kurvalt.

Kahel esimesel kursusel oli ta tagasihoidlik maatüdruk, aga kolmandal hakkas iseteadvus tõusma. Ühes suures rühmatunnis polnud distsipliiniga lood kõige paremad ja "halva kuuldavuse" tõttu polnud võimalik millestki aru saada. Õpilasel Tiinal sai sellest villand, ta tõsis püsti, ütles "Head tervist!" ja väljus. Trepil tuli talle aga vastu Vello Karu, kes nõudis aru, miks tüdruk omavoliliselt tunnist lahkus. Kui asi ära räägitud, nõudis ta, et õpilane läheks koos temaga tundi tagasi. Tiina keeldus. Sellest tuli

Otsa-kooli õpetajaskond umbes 70–ndatel. Vasakult Vello Karu, tundmatu, Leopold Vigla ja Heinrich Annion.

juuliselt astumas nüüdismuusikale orienteeritud akadeemiline suund. Seda näitab kasvõi viimane NYJD-festiival, kus akordion nüüdismuusika instrumendina kõlas väga värskest ja põnevalt. On ju sellele pillile teoseid kirjutatud praegused maailma heliloojaskonna säravaimad nimed Maurizio Kagel ja Luciano Berio.

Minu teoretiseerimise katkestab Venda Tammann ootamatu küsimusega: "Kas Te teate, milline erinevus on akordionil ja bajaanil? Mille järgi Te neil vahet teete?" Õigupoolest võikski siin sellele loole punkti panna ja jätta see viktoriinküsimuseks Muusikalehe lugejaile. Mina, kes ma olen lastemuusikakooli akordionierialal lõpetanud, pidasin "nii lihtsat" küsimust leebelt öeldes kummaliseks ja tõttasin kohe vastama: "Üks neist on klahvidega paremas käes ja teine nuppudega." See vastus on täiesti vale. Ma pole varem kunagi kuulnud, et on olemas ka nuppudega akordione ja saan seda esimest korda teada alles nüüd, ligi kaks

suur skandaal: kooli juhtkond nõudis, et Tiina või terve rahvapilliosakond tuleks vabandama. Vabandamas siiski keegi ei käinud ja asi vaibus tasapisi maha.

Teine lugu juhtus minu endaga minu elu kolmandas akordionitunnis. Olin võtnud pilli tagurpidi sülle, nii et vasaku käe bassid sattusid parema käe sõrmede alla ja parema käe klaviatuur jäi hoopis vasaku käe hoolde. Proovisin hakatuseks do–mažoori mängida. Kuna akordioniõpetaja ja praegune Niguliste kiriku organist **Tiit Kiik** oli muhe Saaremaa mees, jättis ta poisil naljaviluks pilli samapidi kätte, nagu ta oli selle "iseenese tarkusest" sülle võtnud ja asus kuulama, missuguseid helisid sellises asendis on võimalik välja võluda. Alles hiljem pöörati akordion õigeks ja pilli õppimine läks edasi "akadeemilises" laadis.

Aaro Pertmann

rahaasjade kohta, mis otsapidi puudutavad ka "Porgy ja Bessi" suurt muusikaprojekti. Linnapead Edgar Umbliat süüdistatakse mahinatsioonis linnarahadega, nende ebaotstarbekas kulutamises ja kulutamise planeerimises. Nõutakse erapooletut revisjoni, sest linna revisjonikomisjoni esimees on tema naisevend. Linnapea ise on süüdistused põhiliselt tagasi lükanud, nõudnud, et revideerida ei tule mitte alates 1996. aastast, kui tema tuli Tõrva, vaid alates 1990. aastast.

26. märtsil avaldas Valgamaalane küsitluse "Porgy ja Bessi" kohta. Enamik vastajaist olid positiivselt meelestatud nii selles suhtes kui ka üldse linna kaunimaks muutmise ja suvituskohaks kujundamise suhtes. Eriti nooremad. Samal ajal aga avaldas leht kaks pikemat artiklit, millest linnapeale esitatakse mitmesuguseid süüdistusi. Muuhulgas väidetakse, et keskväljaku renoveerimise asemel, mille käigus läheb lõhkumisele ka hiljutiremonditud bussijaam, tuleks maksumaksjate raha kulutada hoopiski teravate sotsiaalprobleemide lahendamisele. Volikogu ei kiitnud heaks linnapea ettepanekut võtta 5 miljonit krooni laenu.

KUS PEAKS ASUMA RAHVA-KULTUURI KOOLITUSKESKUS?

Maavanemad tegid 20. märtsil valitsusele ettepaneku viia Tallinnas asuv rahvakultuuri arengu- ja koolituskeskus üle riigi keskpaika Viljandisse. See on ilmselt seotud Viljandis varemgi hautud plaaniga muuta oma linn Eesti kultuuripealinnaks.

21. märtsi Sakalas avaldatakse selle plaani suhtes nii poolt- kui vastuväiteid. Koolituskeskuse direktori Aino Arro sõnul on selle töötajad nõus Viljandisse kolima, kuid ta kahtleb, kas lektorid Tallinnast ja Tartust on nõus sinna sõitma. Kursuste kuulajad seostavad oma sõidud teiste pealinnas käimise vajadustega, Viljandi pole aga pealinn. Ta väidab, et sellise otsuse taga on mulkide püüe kasutada ära neile soodne olukord, kus kultuuri- ja regionaalminister ning maavanemate praegune koordinaator on pärit Viljandist.

Viljandi Kultuurikolledži direktor Enn Siimer lektoritesprobleemi ei näe, kuna neid käib ka praegu nii Tallinnast kui Tartust Viljandi Kultuurikolledžis. Kuna profiil paljuskü ühtib, võivad nad neid sõite seostada loengutega arenduskeskuses. Siimeri arvates ei peaks aga koolituskeskus Tallinnas täiesti kadumani ning selle osagi kolimine Viljandisse võib teoks saada alles paari aasta pärast.

KAUNITE KUNSTIDE PREEMIA PIANIST ANDRES PAASILE

1997. aasta Kuressaare Kaunite Kunstide preemia pälvis 7 pretendendi hulgast pianist ja organist Andres Paas, kelle teeneks nüüd juba kogu Eestis tunnustust leidnud Kuressaare Kammermuusika Päevade ellukutsumine ja igaaastane läbiviimine. Linnapea Jaanus Tamkivi andis preemia laureaadile üle 20. märtsil Kuressaare Raekojas. Kalligraafiliselt kujundatud tunnustusega käib kaasas mõõduv aasta numbriga võrdne, 1997-kroonine preemia.

ÜLE-EESTILINE VOKAAL-ANSAMBLITE FESTIVAL JÕGEVAL

13.-14. märtsini toimus Jõgeva Gümnaasiumis Alo Mattiisenile pühendatud muusikapäevade raames üleriigiline kooli-orote vokaalansambli festival.

Üritusel osales kokku 37 ansamblit. Festivali avapäeva lõppedes esietendunud J. Hervé, muusikaline komöödia "Mam' zelle Nitouche" lavastati Jõgeva Gümnaasiumi kooliteatri Liblikapüüdja jõududega. Lavatükk sai festivali Üürri kiitva hinnangu osaliseks.

Tänavusteks laureaatideks said nooremas vanuseastmes Rapla laste laulustuudio tütarlaste trio; keskmises vanuseastmes Kilingi-Nõmme keskkooli tütarlasteansambel Üks väike rõõm; vanema vanuseastme laureaaditiitli pälvisid Miina Härma Gümnaasiumi meeskvartett ja Karlova Gümnaasiumi meesansambel Kiimalaulukuubik (mõlemad Tartust).

Festivali *Grand Prix* läks seekord üle mere ja selle viis kaasa Saaremaa Ühisgümnaasiumi meesansambel Varsakabi.

Žürii liige, koorijuht Raul Talmar ütles, et tema on eelmistest Mattiiseni muusikapäevadest mõõduv aasta jooksul ohud selle ürituse veendunud propagandist ja kiitnud seda n-õ kõigile vastutulijale ka ta hea vaimu pärast.

Samuti žüriisse kuulunud Eesti Muusika-õpetajate Liidu sekretär Inge Raudsepp pidas üldse heaks nähtuseks, et Eestimaa eri linnad ja koolid on hakanud endale n-õ nišši otsima ja korraldavad koolimuusika arengut tugevasti toetavaid muusikaüritusi. Tallinn seevastu kipuvat kujunema tuimuse pesaks: suurlinna melu väsitab ja nürstib nii õpetajat kui õpilast.

Muusikapäevade peakorraldaja Maret Oja väitis, et Jõgeva Gümnaasiumi pere elab muusikapäevadele üksmeelselt kaasa, kokkade ja koristajateni välja. Koolimaja "hea vaim" onu Kenno oli näiteks mullu mitte enam pahanud poiste udest edasi-tagasi käimise pärast, vaid hoopis vaimustuses ohud sellest, kuidas poisid laulsid tüdrukute uste taga mitmehäälselt serenaadi.

PÖLTSAMAA VALMISTUB SUVISEKS TIPPKONTSERDIKS

7. augustil kell 21 esitavad ERSO ja Eesti Kontserdi oratooriumikoor Põltsamaa lossihoovis saksa helilooja Max Regeri maailma-kuulsa teose Psalm 100, dirigendiks Leo Krämer Saksamaalt. See on aasta suurim oõmuusika vabaõhukontsert Eestis ja mullu seal aluse saanud tava jätkamine (mängiti Beethoveni 9. sümfooniat).

Põltsamaad külastanud Eesti Kontserdi juhid jäid kontserdipaigaga ja selle akustikaga rahule. Põltsamaalased kavatsesid lossihoovile vihma vastu kaitseks katuse peale ehitada ja suurendada istekohtade arvu.

MALLE ELVETI SÕNUMID

"Ei saa pensionile jääda, sest Varal on nii palju andekaid muusikahuvilisi,"

ütleb Tartu I muusikakooli akordioniõpetaja **Üto Lilles**. Lisaks tuntud Parvepoistele (vennad Parved) on seal väikeste Rüblikud, kooliõpetajate ansambel Varapiigad ja teisi. Märtsi algul esinesid varalased pikema kontserdiga esmakordselt TÜ ajaloomuuseumi saalis, mõtte algatas Ü. Lilles.

Kaasa löid ka Tartu muusikakoolide õpilased: õpetaja Mai Sõõra organiseeritud ühendorkester, 15-aastane Ingnar Otsing jt.

Tartu meeslauljad esinevad koos lõunapoolsete naabritega

Naistepäeva paiku andsid Tartus kontserte sealsed laulumehed koos oma sõprusnaiskollektiividega lõunapoolt.

Tartu Akadeemiline Meeskoor Riho Ritsingu juhatamisel laulis TÜ saalis koos Riia Tehnikaülikooli naiskooriga Delta Riia Muusikaakadeemia diplomandi Inta Aisenberge juhatamisel. Tartlased laulsid eesti laule, riialased eelistasid itaalia ja saksa omi.

Lauluvelled

Tartu autojuhtide 4-liikmeline meesansambel Lauluvelled esines omakorda raekoja saalis koos Otepää naisansambliga Relami. Koos lauldi mitte esimest korda – jõuleelset ajal oldi käidud ühiselt esinemas Saksamaal Flensburgis.

Lauluvelledel oli see omamoodi peaproov oma kollektiivi 45. aastapäeva tähistamiseks mais. Teodor Zukker on ansambelis kaasa teinud peaaegu algusest peale, 1953. aastast.

Soomlanna avanes Tartus laulule

Soome instituudi algatusel andsid ülikooli ajaloomuuseumi saalis kontserdi Tartus õppivad soome üliõpilased: kitarrist Petteri Hummala, tšellist Mikä Seppänen semiootikat ja laulja Tea Luonto mikrobioloogiat. Nad on varem õppinud Soome muusikakoolides.

Tulise aplausi pilgeni täis saalis pälvis Tea Luonto kaunikõlaline koloratuursopran. Ta esitas Puccini, Bellini ja Donizetti ooperiaariaid. Soome õpetajad polevat talle muusikalist karjääri ennustanud. Tartus läksta aga ka laulutunde võtma Elleri-kooli. Tema õpetaja Elena Suik on rõõmus selle üle, et suutis avada laulule selle tõelise loodusliku talendi, kes on pealegi väga õppimishimuline.

30-aastane Tea Luonto kavandabki juba pöördumist täiesti laulu juurde: "looduse poolt antut tuleb arendada". Mikrobioloogiaga võivat tegelda ka eakana.

Tähistati Richard Ritsingu 95. sünniaastapäeva...

...kahe kontserdiga.

20. mail kanti TÜ aulas ette 2 reekviemi: W. A. Mozarti ja C. Kreegi oma. Esinesid Tallinna Muusikakooli sümfooniaorkester Toomas Kapteni ja Lilyan Kaivi juhatamisel. Viimane oli esinemisküps harjutanud ka mitu koori. Kaasa tegid solistid-professionaalid.

24. märtsil laulsid TÜ aulas Richard Ritsingu sünnipäevakontserdil 6 Tartu mainekat koori.

Eesti Muusikaakadeemias

Veebruar

Veebruari algul toimus Eesti Vabariigi 80. aastapäeva tähistamise ürituste raames Brüsselis Eesti Muusikaakadeemia üliõpilaste kontsert eesti muusikast. Esinesid EMA üliõpilased Janika Lentsius, Taavi Kerikmäe, Margit Tisler, Ivar Säde, Taavi Teplenkov. Heliinstallatsiooni Eesti Kunstiakadeemia näitusele teostas EMA õppejõud Rauno Remme.

18. veebruaril arutati õpetatud nõukogus eelarvet küsimusi ja stipendiumide määramist. Nenditi, et riiklikud eraldised on sel aastal eelmisega võrreldes minimaalselt suuremad.

23. veebruaril tähistati Eesti Vabariigi 85. aastapäeva ja kauaaegse õppejõu Artur Vahteri 85. sünnipäeva.

24. veebruaril 1998 oli Moskva Riikliku Konservatooriumi Rahmaninovi saalis Eesti Muusikaakadeemia üliõpilaste kontsert (Marrit Gerretz, Harry Traksman, Kaido Kelder, Mati Mikalai ja Kalev Kuljus). Sissejuhatava sõnavõtuga esinesid Eesti Vabariigi suursaadik hr. Mart Helme, Moskva Riikliku Konservatooriumi rektor hr. Mihhail Ovtšinnikov ja Eesti Muusikaakadeemia prorektor pr. Marje Lohuaru.

25.–28. veebruarini juhendas Eesti Muusikaakadeemia klaveri- ja täienduskoolituse osakonnas prof. Marcel Baudet (Amsterdami Sweelinck Konservatoorium, Haagi Kuninglik Konservatoorium).

Märts

1.–6. märtsini toimus Helsingis Sibelius Akadeemias TEMPUS–e Euroopa Ühisprojekti raames koolitusseminar Eesti Muusikaakadeemia ja Eesti Kunstiakadeemia raamatukogude töötajatele.

7. märtsil andsid Eesti Muusikaakadeemias meistrkursusi Verdehrs Trio (Michigan, USA) liikmed Emma Verdehr, Walter Verdehr ja Gary Kirkpatrick.

10. märtsil toimus Eesti Muusikaakadeemia korraldusel valikkuulamine Schleswig–Holsteini festivali orkestrisse, kus osalesid Eesti, Läti, Leedu ja Soome muusikailiõpilased.

13. märtsil oli Vilnuses, Leedu Muusikaakadeemias juba kolmas *Guildhall School of Music and Drama* stipendiumile kandideerijate valikkuulamine. Eesti Muusikaakadeemia poolt osalesid konkursil Raul Seppel (tšello), Mati Mikalai (klaver) ja Oksana Sinkova (flööt).

19. märtsil toimus Eesti Muusikaakadeemias valikkuulamine osalemiseks *Villa Musica* projektis. Arvukate osavõtjate seast teeb valiku Freiburgi Muusikakõrgkooli professor Kalle Randalu.

19.–20. märtsini 1998 peeti Tartus Eesti TEMPUS–e Keskuse korraldusel järjekordne koolitusseminar, teemaks Euroopa Liidu poolt finantseeritud projektide mäenedzeerimine. Seminari viisid läbi Rootsi TEMPUS–e Keskuse spetsialistid. Seminaril osalesid EMA välissuhete prorektor Marje Lohuaru ja tema abi Liina Kotkas.

Koori-
ühingus

* Märtsikuus jätkus Eesti Kooriühingu ja Niguliste Muuseum–Kontserdisaali koostöös kontserdisari "Muuseumi muusikatund". 7. märtsil esines Niguliste kirikus Tallinna Muusikakeskkooli Kammerkoor (dirigent Evi Eespere), 14. märtsil Tallinna Pedagoogikaülikooli Naiskoor (dirigent Linda Kardna), 21. märtsil segakoor Ugandi (dirigendid Valli Iivik, Lilyan Kaiv, Riho Leppoja ja Olev Oja), 28. märtsil Eesti Muusikaakadeemia segakoor (dirigentideks koorijuhimiseriala üliõpilased).

* 7. märtsil toimus Estonia Kontserdisaalis Tuudur Vettiku 100. sünniaastapäevale pühendatud kontsert (vt lähemalt I Rannapi kontserdiarvustuses – toim.).

* 28. märtsil Tallinna Matkamajas toimunud Eesti Kooriühingu korralisel volikogu koosolekul valiti Kooriühingu esimeheks taas Ants Soots.

* 31. märtsil algas üle-eestilise neidude koori järjekordne laululaager Pärnus, mis järgmisel päeval lõppes kontserdiga sealset vanalinna gümnaasiumis, millega tähistati koori asutamise teist aastapäeva. Seejärel sõideti koos dirigentide Lennart Jõela ja Toomas Volliga noorte laulu-festivalile Itaaliasse.

ESIMEES VALITI ÜKSMEELSELT
TAGASI TEMA ARUANNET ARUTAMATAEesti Kooriühingu voli-
kogu koosolekult

28. märtsil toimunud Eesti Kooriühingu volikogu koosolek mõõdus rahulikus õhkkonnas. Eriti kui võrrelda samal päeval aset leidnud Eesti Kunstide Liidu koosolekuga, kus senise esimehe soovitusel jäid arvestamata ja volikogu valimata, esimees siiski pandi paika. Kooriühingu volikogu koosolekul, vastupidi, esimehe Ants Sootsi aruanne kinnitati ilma arutamata ning ta valiti oma kohale järgmiseks kaheks aastaks tagasi üksmeelselt.

See ei tähenda, et vaidlusi poleks olnud, kuid need koondusid küsimuse ümber, mis esimehe sõnade kohaselt oli põhjalikult ette valmistatud ja juhatuses korduvalt arutatud, nimelt uue põhikirja vastuvõtmine. See omakorda oli tingitud nii vajadusest viia põhikirja kooskõlla EV seadusandlusega kui ka püüdest muuta senist juhtimisstruktuuri efektiivsemaks. Nimelt nähti ette senise ühe juhtorgani asemel kolme moodustamist: juhatusel kõrval, mis tegeleks põhiliselt majandusküsimustega, veel alaliitude juhtide nõukogu ja alaliitude muusikaosakondade

nõukogu. See ettepanek mõnevõrra muudetud redaktsioonis läks ka läbi, ent palju aega kulus selle väljasegitamisele, kas muudatusettepanekud on ikka kooskõlas Eesti Vabariigi seadusandlusega või mitte. Tundub, et kooriühing oma üpris keerulise struktuuriga ei mahu hästi mittetulundusühingute seaduse raames. Parandusettepanekuid arutati põhjalikult volikogu koosolekul ja nähtavasti ka pikaleveninud redaktsioonikomisjoni koosolekul, mille ajal, erinevalt tavast, ei toimunud samaaegselt esimehe aruande arutamist, vaid rahvas lasti laiali kuluaridesse. Sellest on kahju.

Arvestades koosoleku rahu- ja üksmeelset iseloomu, poleks see nähtavasti kujunenud nende pikantsete üksikasjade, millest esimehe aruandes oli nimesid nimetamata juttu, ka mitte mulluse koorifestivali "Tallinn '97" finantsilise ja sisulise läbikukkumise ülespuhumiseks, millel peatus pikemalt revisjonikomisjoni esimees Hugo Alter oma aruandes. Pigem oleks peatahelepanu pööratud strateegiliste küsimustele, mis ilmselt kõigile koosolekutele muret valmistab ja mis läbis punase joonena ka esimehe aruannet. See küsimus on rahvus-

kultuuri osakaalu vähenemise tendentsi tänapäeva Eestis. Seda ka koorilaulu osas, vaatamata eesti kooriliikumise paljudele saavutustele nii rahvusvahelisel kui ka kodumaisel tandel, millest esimees rääkis samuti. Oli isegi omamoodi väike vastuolu A. Sootsi aruandes, kui ta ühelt poolt väitis, et selle tendentsi vastu võitlemine on kooriühingu strateegiline kurss, samas aga ütles, et kooriühing ei anna oma alaliitudele mingeid korraldusi, vaid on nende tegevust koordineeriv instants.

Võib vaielda selle üle, kas ikka saab strateegilist kurssi ellu viia korraldusi andmata kasvõi viisakalt soovitude vormis. Kuid see on juba pooleldi skolastiline küsimus.

Kahju on igal juhul sellest, et volikogu koosolek jäi ära kasutamata strateegilise kursi taktikaliste vormide täpsustamise otsinguks. Sest eks mitu pead ole ikka mitu pead. Ning kohal oli üle 40 ilmselt mureliku ja targa pea (tõsi, mõned neist olid volikogu koosoleku lõpuks juba lahkunud). Jääme lootma, et see, mis jäi tegemata volikogu koosolekul, tehakse ära edaspidi töö käigus.

Herbert Vainu

Eesti Muusikanõukogu

esitles 23. märtsil oma uut ingliskeelset trükist "Music Festivals in Estonia 1998", mille koostajaks on Priit Kuusk. Brošüür on Eesti Muusikanõukogu esimene ingliskeelne muusikafestivali laiemalt tutvustav trükis ja annab teavet neist 18 kohta nii ajaloolises tagasivaates kui ka sellel aastal toimuvast.

Lähemat teavet saab tel/faks 644993, e-mail: emn@kul.ee.

Kadri Ruudi

Baltisaksa Muusika Päevad

Teatri- ja Muusikamuuseumi poolt 21.–25. märtsini korraldatud Baltisaksa Muusika Päevad ei leidnud küll tallinlaste hulgas erilist kõlapinda, kuid laiendasid kitsa huvilisteringi teadmisi saksa soost muusikute tegutsemisest Eestimaal. E. Loidi koostatud põnev näitus "Seitse sajandit baltisaksa kultuuri ja muusikat ning M. Ranna ja E.-L. Jaanson'i väljapanek "Rara Tartu Ülikooli raamatukogust" olid omaette vaatamisväärsused. Teaduskonverentsi "Baltisaksa muusika osa eesti kultuuripildis" hiiglaslik ettevalmistustöö väärib aga tõsist tunnustust. Seitsmeteistkümmet ettekandja hulgas olid külalised H. Scheunchen (Stuttgart) ja E. von Ulmann (Kiel) ning meie muusikateadlased A. Hirvesoo, U. Lippus, V. Ojakäär, M. ja A. Põldmäe, A. Vahter jt.

Kolm kontserti andsid põgusa pildi Eestis sündinud–elanud või siin ajutiselt viibinud rohkem või vähem professionaalsetest muusikat kirjutanutest. Eelöeldud arvestades jäi mulje mitmeplaaniisiks; kohati meenus omanäolisust, enamasti jäljenduslikkust, harvem taidejalikku abitust.

Keskseteks kujudeks said J. F. La Trobe, kellelt kõlas tervelt seitse lugu, ja J. V. Meder kuue palaga. Inglismaal sündinud prantslane La Trobe kirjutas oma mahuka loominguga Eestimaal, kuhu ta jõudis 1795. a. Tartu kultuuri- ja muusikaelus mängis La Trobe omal ajal juhtivat osa. Kaks Divertissementot, mida esitasid U. Vulp (viul), M. Mägi (vioola) ja H. Mätlik (kitarr), paistsid silma ladusa meloodilisuse, kena polüfooniakäsitluse ja paeluva pillirakendusega (tore pizzicatolõik!). La Trobe laulud bariton V. Valdma ja tenor H. Holzapferi esituses matkisisid loomulikult Schubertit, kuid neis oli ka isikupärast hõngu – näiteks "Kes üksindusele pühendub" ja "Sylviale" küllalt originaalne vormiline ja meloodiline lahendus.

Mederi motette esitasid koos ansambliga Tallinn Baroque K. Urb, U. Joller ja T. Kirikal. Kummaline, et 1674–1684. a. Tallinna Gümnaasiumi kantori ja linna *Musikdirektor* ina tegutsenud, müüdi aga mööda Euroopat ringi rännanud Mederi loominguline käekiri oli nii muutlik – huviga kuulatavast, hea ülesehituse ja struktuurilahendusega motetit "Sufficit nunc Domine" maitselageda ja väheütleva helireaga motetini "Der Polnische Pracher".

Malinconia-Ensemble (Stuttgart) koosseis H. Schleunchen (tšello), G. Schmidt (klaver), S. Hartauer (viul) ja H. Holzapfer (tenor) pühendub muu kõrval ka baltisaksa muusikale. Nende kontserdil kõlas tervelt üheteistkümmet helilooja teoseid, muuhulgas kahe kaasaegse – lätlanna J. Brege ja Tallinnas 1913. a. sündinud H. v. Ulmanni – laule. Kuulduist väärivad nimetamist A. H. v. Weyrauch'i omapärased romansid ja H. Stiehl'i kunstiküps Suur trio B–duur.

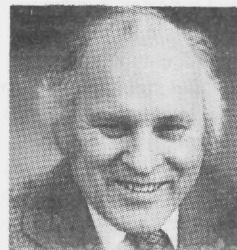
Ines Rannap

Otsa–koolis

Märtsikuu algas Otsa–koolis üpris põneva sündmusega: 3.03 toimus üldklaveri õpilaste kontsert, kus ettekandele tulid Jaan Räätsa Marginaalid 1 ja 2 klaverile ning 24 klaveripala op. 85. Veidi ebatavaliseks tegi asja see, et nimetatud klaveripalu pole varem lindistatud ega suurema publiku ees esitatud. Kohal viibis ka helilooja Jaan Rääts ise, kellele oli samuti esimene kord palu mingis esituses kuulda. Helilooja enda sõnade järgi jäi talle kontserdist vägagi positiivne mulje. Järgnevalt on plaanis op. 85 klaveripalade lindistamine kooli tarbeks.

Oluline sündmus oli ka 7.03–8.03 toimunud koolidevaheline puhkpillimängijate konkurs Tartus, mis tõi võidu Otsa–kooli klametimängijale Artjom Roditšenkole vanemas ning saksofonistile Dmitri Fefilovile nooremas astmes (mõlemate õpetajaks on Aleksander Rjabov).

25.03. toimus Otsa–koolis Uno Naissoo 70. sünniaastapäevale pühendatud mälestusõhtu koos noorte heliloojate loomingukonkursiga. 28 aastat õpetas Uno Naissoo Otsa–koolis muusika-

teoreetilisi aineid, oli teooria-osa-konna juhataja ning leviosakonna asutaja. Mälestusi Uno Naissoost jagasid Valter Ojakäär, Kuno Areng ning Aino Villand. Oma isa

loomingut kandis ette Tõnu Naissoo kvartett, mille peale tema loomingukonkursil (mis toimus juba 16. korda) esitati 10 pala nii instrumentaal– kui ka vokaalmuusikat. Nad kõik olid andekad ja põnevad. Võitjateks valis žürii eesotsas Olav Ehalaga Themuri Sulamanidze palaga "Sweetly" (G. Otsa nim. muusikakool) ning Priit Pruul'i lauluga "Hingelind" (Saaremaa Ühisgümnaasium). Eripreemia osaliseks said Maria Fausti pala "Subjektiiivsus" kui kõige naissoolikum võistluspala (Otsa–nim. muusikakool) ning Tauno Aintsi klaveripala "Kaklus" kui julge ja omanäoline kompositsioon (Viljandi Kultuurikolledž). Parima vokalisti tiitli pälvis Ele Millistfer (G. Otsa nim. muusikakool), parimaks instrumentalistiks tunnustati trompetist Mihkel Metsala (Eesti Muusikaakadeemia).

28.03 oli Otsa–koolis koolimuusika teabepäev. Sellel rääkis EMA õppejõud Ene Kangron koolimuusika arenguloost, tema kolleeg Ene Üleoja tänapäeva õpetaja koolituse põhisuundadest, Stockholmis Eesti Kooli muusikaõpetaja Sirje Malm muusikaõpetusest paljurahvuselises Rootsi koolis. Põneva vahepalana viis Kuusalu keskkooli muusikaõpetaja Taavi Esko oma kooli V klassiga läbi lahtise tunni, Helle Rosenbergit Stockholmist oli näidishääleseade. C. Orffi meetodeid tutvustas ETV lastekoor Aame Saluveeri juhatamisel.

Märtsikuus toimus veel üle 15 õpilaskontserdi ning mitu koolisest konkurssi.

Ingrid Hanst,

G. Otsa nim. Tallinna Muusikakooli III kursuse õpilane

Klassikaraadio kolmas sünnipäev

1. aprillil sai kolm aastat vanaks Eesti Raadio III programmist välja kujundatud KLASSIKARAADIO. See klassikalist, täpsemalt sõnastatuna – tõsiselt muusikat edastav ja propageeriv programm ei sündinud tühjale kohale, vaid oli meie riigiraadio ees juba aastakümneid terendav eesmärk. Üks paljudest tõeliselt kultuuripositsioonilt lähtuv eesmärk. Massikultuuri üha laiem, agressiivsem ja kommertslikum surve kõikides eluvaldkondades ja kõikides meil eksisteerivates raadioprogrammides muutis aga vajaduse Klassikaraadio järele mõödapääsmatuks. Teel selles suunas oli olnud oma algetappidel ka seitsmekümne date/kaheksakümne date aastate Stereoraadio ehk ER III programm, kuid igasugused programmi täiustamise ja laiendamise ideed viisid sellest algmõttest – edastada ühes programmis eranditult väga hea (tollal stereo!) tehnilise kvaliteediga väga head, s.o tõelist väärtmuusikat – paraku järjest kaugemale. Seda väärtmuusika edastamise eesmärki on nüüd oma kolme tegevusaasta jooksul Klassikaraadio edukalt püüdnud. Ja programm on tõestanud oma elujõudu ning oma kohta raadiokuulajate–muusikatarbijate argipäevas.

Klassikaraadio direktor Tiia Teder on loonud hea ja kompaktsed töökollektiivi, mis ei ole arvuliselt suur, kuid on ealiselt mitmekülgne:

noorimast – 18–aastasest toimetajast kuni kogenud pensionieelikuteni. See on nitmekülgsete isiklike huvide ja võimetega loominguline grupp ja seda ümbritseb omakorda aktiivsete autorite ring, mis on vähemalt poolesajani küündiv. Klassikaraadio on autoriteetne ning siin esinevad meeleldi meie parimad muusikud, ajakirjanikud, teoreetikud ning muusika- ja kultuuritegelased. Palju on probleemaateid, mis lähendavad muusikast mõtlemaid inimesi üksteisele ja kunstile.

Eriti väärtuslik osa Klassikaraadios on aga üha aktiivsemalt edasiarenevatel rahvusvahelistel suhetel EBU süsteemis, mis on meie kuulajate jaoks avanud maailma parimate saalide ukseid ja toonud koju kätte maailma tippinterpreetide elavad kontserdid. Ja mitte ainult sedapidi! Klassikaraadio organiseeritud meepoolset kontsertprogrammide ja kontsertide otseülekanded EBU liinis n–õ rahvusvahelise raadiokontsertide võrku on taas kord tõestanud, et meie kultuur, iseäranis meie muusikakultuur on Eesti parim visiitkaart.

Klassikaraadio sünnipäevakontserdil Estonia Talveaias rõhutas Tiia Teder, et möödunud aastast alates on tehnilises mõttes Klassikaraadio kuulatav nüüd kogu Eestimaal territooriumil FM lainealadel ja programmi kuulajaid on kümneid tuhandeid. Nagu iga elav ning arenev organism, nii leiab ka Klassikaraadio programm iseendas ja meie ümbritsevas kultuurielus pidevalt impulsse uuteks mõteteks, ideedeks ja saatevormideks.

Virve Normet

Ingrid Rütütel esitleb ja arutleb

8. märtsil esitles Ingrid Rütütel Väike-Maarja rahvamajas enda koostatud ja Kultuurkapitali poolt välja antud Väike-Maarja kihelkonna rahvalaulude ja nende nootide raamatut "Ühte käivad meie hääled". Laulud on pärit mõõdunud sajandi keskpaigast, kogutud 11 inimese poolt erinevatelt ekspeditsioonidelt, esitatud mitte tüpoloogiliselt, vaid ühe inimese repertuaar edastatud külade ja valdade kaupa. Raamatus, millega pannakse alus uuele sarjale, on kirjas ka näpunäiteid, kuidas neid laule laulda, antakse ülevaade ajaloolisest taustast ja tutvustatakse rahvalaulukuid.

Ingrid Rütütel on kavas koostada samasugune lauluraamat järgmisena Kadrina kihelkonnast ja Rakverest. Ta ütles, et kajastades ajaloomälu ja mentaliteeti, "õpetavad need nägema ja looma ilu meie ümber ka hallis argipäevas".

Ingrid Rütütel võrdles esitlusel nüüdset aega sellega, kui need laulud kirja pandi. "Mõlemat ise-loomustab üleminek uude, avatumasse ühiskonda, mida saadab võõrõjude järsk suurenemine. Nii siis kui ka praegu on eesti rahvas oma identiteedi otsingul". Praegu on tema sõnul paras aeg "hakata harali käivas ühiskonnas kokku hoidma ja ühte jalga käima," arvas ta.

PEEP LASSMANN KLAVERIMÄNGUST

27. märtsil avaldas Põhjarannik intervjuu Peep Lassmanniga, mille viimane andis Sirlle Sommerile oma juubelitumeel Purtses. Küsimuste laiaast ringist toogem siinkohal ära klaverimängu käsitleva osa.

Tume kava ette valmistades istus ta klaveri taga 3-4 tundi päevas, nooruses 8-9 tundi. See on küllalt palju tähelepanu nõudev töö ja ähvardas muutuda rohkemal harjutamisel mehaaniliseks. "Kolmandik ööpäevast peab kuuluma pingelisele tööle, kolmandik magamisele ja kolmandik millelegi muule."

P. Lassmann ei pea õigeks, et praegused noored, k.a. ta oma poeg, harjutavad 12 tundi päevas. "Muusikakeskkoolis käib algusest peale meeletu rebimine. Nad teavad juba täpselt, et kui kohe end lahti ei rebi, siis jäädi keskparaseks. Seda teadmist meil omal ajal ei olnud." Poeg on läinud klaverit õppima iseenesest, mingit sundi pole olnud.

"Mehaaniliselt harjutada muidugi ei tohiks," arvab P. Lassmann, ent leiab, et "puberteedias kulub see tehniliste võtete omandamiseks mõnikord ära. Minagi lugesin omal ajal seiklusjutte "Maalt ja merelt" ning mängisin samal ajal heliredelit."

Oma kiire noodistlugemise oskuse kohta ütleb P. Lassmann, et see on ühelt poolt kaasastindimud eeldus, teiselt poolt arendatav. Teda ennast arendas see, et lastemuusikakoolis pandi teda varakult viulitundides klaverisatjaks.

Peep Lassmann on mõned päevad tagasi avastanud, et ta on "kõige vanem eestlasest kontsertreeriv pianist", kuid loodab, et "mingid kõrghetked on veel ees". Läänes tavaliselt professorid aktiivselt ei mängi, sest professorikoh, mis ühtlasi kindlustab kõva pensioni, antakse eluaegseks. "Üheks erandiks on Kalle Randalu, kes jätkab professorina Saksamaal aktiivset kontserditegevust."

Peep Lassmann kiitis ka Lääne heatahtlikku ja asjatundlikku publikut, kelle hulgas on mehi rohkem kui ida pool.

Alo Mattiiseni koolikirjand muusikast

Vooremaa avaldas Jõgeva keskkooli õpilase Alo Mattiiseni klassikirjandi 1978. aasta lõpust tema emakeeleõpetaja Siiri Veski kaaskirjaga. Kirjandi pealkiri on "Muusika võimuses".

Alo Mattiisen kirjutab, et talle "on isiklikult kõige vastuvõtmatum muusikaline kits - populaarsed laulukesed, mis on mõeldud tantsuks ja raha kokkuajamiseks ning ei nõua kuulajalt suuri pingutusi, et end meeldima lasta". Kuid juba selles kirjandis avaldub A. Mattiiseni väga suur huvi elektroonilise muusika vastu. Ta põhjendas seda nii: "Kui nüüd tõsiselt muusika kuulajad saaksid lahti eelarvamustest elektritaride ja süntesaatorite suhtes, leiaksid nad end uues imepärases maailmas, kus kõik on nii tuttav, kuid nii võrd uus, et lausa sumbib otsima seda tabamatu võlu allikat. Uued tämbrid, kõlavärvingud ja samas tuttavad akordid, järjestused, samad noodid, mida enne mängis sümfooniaorkester. See on muusika, mille tuumani jõudmine peaks igale tänapäeva noorele jõukohane olema, sest las ootavad elektrinstrumendid, kuid tõsisemad püüdlused - nende kaudu jõuab noor kuulaja ka tõelise klassika juurde. Minu puhul oli see täpselt nii."

Kuid noormees näeb ka raskusi: "Juba tänapäeval on palju igasuguseid elektroonilisi pille, mis võivad teha häält linnulaulust sümfooniaorkestrini. Tänapäeval on väga moodi läinud üksi mängida plaadile kogu ansambel ja seda mitmekordsete lindistuste abil. On tõeks saanud, et üks mees suudab asendada kogu orkestrit. Tegelikult see asi nii hull ei ole, sest sellised elektripillidega üksikmuusikud jäävad siiski nõrgaks, võrreldes ansambli või sümfooniaorkestriga. Muusikaline fantaasia, mis võib sel momendil isegi kõrge lennuga olla, takerdub tihti sellistel juhtudel elektrinstrumendide juhtmete rägastikku ja hukub lõplikult elektrimasinate hääletesse."

A. Mattiisen peab nimetatud kirjandis vajalikuks selgitada lastevanematele, et nad peaksid mõistvalt suhtuma sellesse, kui nende lapsed ei taha kuulata vaid kitsi.

Kuldar Kalluste - maksimalist muusikas ja elumängus

Niisuguse pealkirja all avaldas Võrumaa Teataja oma laupäevalislas loo Vastseliinast pärit 41-aastasest mehest, kes on aastaid kitarrimänginud - algul Anne Veski saateansambelis, hiljem Viru hotelli tantusorkestris - ja kes praegu teenib elatist suurelt osalt pillide remondi ja ehitamisega. Lasnamäe korterisse on ta oma kätega ise endale ehitanud töökoja ja seadmed, tehes varemolnuisse mitmeid konstruktsiooni-muudatusi. Näiteks puurpink töötab nii vaikselt, et ei sega ta peret ega naabreid.

Kitarri Ameerika Fenderi mudelisse, mida K. Kalluste ise mängis, on ta teinud mitmeid täiendusi. Kitarrit teeb ta valmis (seni on neid teinud 7) valmis kuu ajaga. "See on nii täpne töö, et paljud inimesed ei olegi selleks suutelised: tuleb mõõta kümnendimillimeetrites. Täpsusmõõtmine toimub mikromeetrites. Selle töö juures võib millimeetrit võrrelda kilomeetriga." Seejärel on veel vaja kitarr üliõhukese viulilakiga lakkida.

Niisuguse töö eest on Kuldar Kalluste saanud paljude virtuooside käest kiita. Tatarlane Inver Izmailov on talt tellinud uuelaadse kaheksakeelse kitarr ja lubanud oma plaatidel ära märkida ta nime.

Kitarri valmistamine on kallist töö: "...on vaja kalleid ja eksootilisi puuliike, mis meil ei kasva: eebenipuu, punane puu, mägikuusk, laineline vaher, palisander jne. Materjal peab olema kuiv ja väga vana. Kõike saab tellida ja osta Saksa- ja Prantsusmaalt. Kitarr jagu puumaterjali maksab 10 000-50 000 krooni. Mitukümmend tuhat lisandub helipeade, häälestajate ja teiste osade eest. Tuleb ka tööriistu osta. Üks tavaline käivituskivi maksab 3000-4000 krooni. Kvaliteeti peab hoidma, odavat värki ma ei kasuta."

Mees lisab, et peale välimuse tuleb suurt rõhku pöörata ka kõlale. Pilli ostmise on sama keeruline kui naisevõtmise. "Kitarri kuju ongi

nagu naisterahva kuju, ainult jalad puudu. Keerad pilli teisipidi, on jalad ka all."

Siit lähebki jutt K. Kalluste maksimalismi teise aspekti - elukunsti peale. Tema peres tüli ei tunta - talle kui täiskarsklasele pole naisel midagi ette heita. Ja lapsed on väga hästi kasvatatud. "Lastele tuleb seletada ja selgitada nii kaua, kuni neile omaseks saab, et teretamisel tuleb inimesele silma vaadata" jne. Karistamiseks kasutab ta kätekõverdamisi, 100 kükki jne.

Suure perega toimetulemine on ka omaette kunst. Aga abi Kultuurkapitalilt või mujalt abiraha nuruma pole ta läinud.

"Niikaua kui käed-jalad terved, teen tööd ja katsun ise hakkama saada. Parema olla vaene, aga sõltumatu. Ka lapsi tahan kasvatada selles vaimus, et kui tahad midagi saavutada, tuleb kõvasti tööd teha."

*** MOZARTI LAPSEPÕLVEVIIUL TAAS KÕLAMA**

Mozarti Rahvusvahelise Fondi esindaja Angelika Worssegg ütles Viinis, et andekate laste kätte antakse taas mängida Mozarti väike lapsepõlveviiul. Mozart sai selle viiuli 1762. a., kui ta oli kuueaastane ning sellel esitas ta ka oma kõige esimesed kompositsioonid.

"See pill on olnud eksponeeritud sellest peale, kui muuseum ta omandas 1896. a. Hiljuti miniviiul restaureeriti ja praegu on ta toon niisama ihus kui Mozarti ajal," ütles A. Worssegg.

DPA - ETA

*** SCHÖNBERGI ARHIIV KALIFORNIAST VIINI**

14. märtsil mängis Viini Filharmoonia orkester Giuseppe Sinapoli juhendamisel Arnold Schönbergi muusikat viimasenimelise fondi avamisel Viini kesklinna muusikakeskuste lähedal. Selle fondi eksponaatide kogumikus on keskmise koha umbes 10 tuhandel ühikul, mis Schönbergi pärijate otsuse kohaselt on nüüd toodud senisest säilituskohast Kalifornia Ülikoolist üle Viini. Nende hulgas on nii materjale, mida juudi-austria päritolu hitlerlaste poolt degenerandiks kuulutatud helilooja Ameerikasse emigreerudes kaasa võttis kui ka seal soetatuid. Seepärast ütleski Schönbergi Fondi peasekretär Christian Meyer maja avamisel, et ei ole päris õige rääkida Schönbergi Viini naasmisest.

Viini saabunud eksponaatide hulgas on partituure, raamatuid, kirju, maale, fotosid, Schönbergi valmistatud mööblijooniseid ja isegi filme. Need on kättesaadavad uurijatele ja suurelt osalt ka küllastajatele. Viimased võivad mitte ainult kuulata kompaktplaate, vaadata videosid ning osta haruldaste partituuride koopiad, vaid silmitseda ka originaale. "Me paneme välja lehekülje ooperi "Mooses ja Aaron" käsikirjalisest partituurist, mida Los Angelesis nägid ainult valitud eksperdid," ütles Christian Meyer.

Tema sõnul mängitakse praegu Austrias Schönbergi muusikat päris rohkelt, kuigi laiad massid ei tea sellest midagi. Ta täpsustas: "Olen veendunud, et Schönbergi teost "Verklärte Nacht" kantakse Viinis rohkem ette kui Beethoveni viiendat sümfooniat."

Reuters - ETA

*** ROSTROPOVITŠILE AUAME-TEID JUURDE**

Vaheldumisi Venemaal, USA-s ja Prantsusmaal elav Mstislav Rostropovič, keda on valitud juba umbes 40 ülikooli audoktoriks, sai selle nimetuse esmakordselt ka Venemaal. Audoktori tiitli omistas talle Peterburi Humanitaarülikool, kes varem oli andnud selle akadeemik Lihhatšovile ja kirjanik Graninile.

Vahetult enne oli M. Rostropovič viibinud tseremoonial Pariisis, kus talle omistati UNESCO hea tahte saadiku aunimetust. Sellele on varem saanud Yehudi Menuhin, Montserrat Caballé ja mitmed teised kuulsused. Mullu pärjati sama tiitliga Vietnami fotograaf Kim Phuc, kelle 1972. aasta foto sai tollal maailmakuulsaks. Sellel on kujutatud 9-aastaselt alasti tütarlast nutmas pärast ameeriklaste napalmirünnakut tema kodukülale.

M. Rostropovič on president Jeltsini perekonnatuttav. Mõningail andmeil jäi just Rostropovič soovitusel kergekujulist grippi põdev Jeltsin märtsi keskel mõneks päevaks töölt ära.

RIA Novosti - Reuters - ETA

*** ERKI-SVEN TÜRER HELSINGI NÜÜDISMUUSIKAFESTIVALIL**

Helsingis toimus märtsi keskel üheksandat

korda nüüdismuusika biennaal *Musica Nuova Helsinki*, mis leiab aset iga aasta tagant. Mängiti Harrisoni Birtwistle'i, Franco Donatoni, György Kurtagi, Giacinto Scelsi ja teiste vanema põlve nüüdismuusikute loomingut. Külalisheliloojateks olid kutsutud norralane Rolf Wallen, kes sai viimasena Põhjamaade Nõukogu muusikapremia, sakslane Helmut Oehring, itaallane Ivan Fedele, eestlane Erki-Sven Tüür ja Soome oma helilooja Kimmo Hakala.

STT - ETA

*** LAULULE ON VAJA HÄID SÕNU**

Hamele Laurila on nüüd võtnud oma hoole alla noore soome tantsuks laulva Valentini, kes laskis välja oma esimese CD. Oulust pärit Valentin, kes on 6 aastat mööda Soomet ringi rännanud, hankis endale nüüd Helsingis püsiva esinemiskoha.

Ta on suur itaalia laulukooli austaja ja laulab Saapamaa stiilis. Valentini arvates on tema laadis edu saavutamiseks Soomes praegu vaja suuremat rõhku panna laulu sõnadele.

STT - ETA

*** LLOYD WEBBERI MÄÄRATLEMATA HAIGUS: MIDAGI GRIPI-TAOLIST**

Arstid on soovitanud heliloojal Lloyd Webberil vähendada töökoormust. Tema esindaja teatas, et 50-aastaseks saanud helilooja pole surmahäige, vaid endiselt töövõimeline. Meditsiinilased analüüsid on kõik korras, kuid tal on "midagi gripitaaolist". Mõned aastad tagasi oli Lloyd Webberil haigus, mis tegi ta vastuvõtlikuks nakkuste suhtes. Arstid on talle soovitanud ka mitte nii palju lennukiga mööda maailma ringi kihutada.

Praegu annab Lloyd Webber viimast lihvi oma uuele ooperile "Vilista maha tuul välja" (Whistle down the wind), mis esietendub Londonis juulikuus.

Reuters - ETA

*** MUUSIKUD ÕPIVAD PAREMINI**

USA-s tehtud uuringute kohaselt suurendab muusikaõppimine edasijõudmist teistes ainetes. Kahast algharidust omandavast katsertühmast, millest üks sai muusikalist haridust, teime mitte, oli esimene teistes ainetes edasijõudmise poolest edukam. Järehuurimisel püütakse selgitada, millest on see tingitud.

Reuters - ETA

*** BACHI MUUSIKA FESTIVAL RIIAS**

Riias on 1985. aastast peale, kui tähistati J. S. Bach'i 300. sünniaastapäeva, toimunud Bach'i festival. Tänavu oli "Bachi nädal" 25. märtsist 1. aprillini. Neljal kontserdil mängiti Bach'i ja tema kaasaegsete muusikat. Tähtsam neist oli Bach'i "Matteuse passiooni" ettekandmine Riias 30. ja 31. märtsil, esitajateks Riia Raadiokoor, Riia kammerorkester ja solistid, dirigent Sigvards Klave. Üks kontsert oli Valmieras.

LTA - ETA

*** LÄTI RAHVUSOOPERI REKONSTRUEERIMINE JÄTKUB**

Läti Rahvusoperi majandusdirektor Juris Vrublevskis teatas, et järgmisel kolmel aastal kavatses Läti kultuuriministeerium eraldada ooperihoone restaureerimise jätkamiseks kokku 7,5 miljonit latti (umbes 185 miljonit EEK). Tänavuseks on eraldatud 250 000 latti.

Rekonstrueerimine haarab lõunakanalil poolset ala. Vrublevskise sõnul rekonstrueerimise ärajätmine tähendaks, et Riia kesklinnas on rohkem varemeid.

Riia ooperiteatri hoone kuulus 1940. aastani Riia linnavalitsusele. Praegu pole tal aga Vrublevskise sõnul võimalik kanda seda maja omana hooneregistrisse, kuna riiklikud investeeringud selle rekonstrueerimiseks moodustavad juba praegu 60% hoone koguväärtusest.

LETA - ETA

*** JAAPANI IMELAPS DIRIGEERIS HELSINGIS**

18. ja 20. märtsil dirigeeris Soome pealinnas Mozarti ja Tšaikovski teoseid esitanud Helsingi Linnaorkestrit jaapani päritolu imelapseks peetav Shuntaro Sato.

1972. a. sündinud Sato tuli omal ajal Londonisse õppima õigusteadust, siirdus aga sealt kuninglikku muusikaakadeemiasse. Ta on asutanud oma orkestri, mänginud sellega ära kõik Beethoveni sümfooniaid ja juhatab praegu sümfooniaorkestreid mitmel pool maailmas.

STT - ETA

*** KUULSUSTE STRADIVARIUSED ON ÜLIKALLID**

Londoni oksjonil müüdi kunagi Rudolphe Kreutzerile kuulunud Stradivariuse viiul 947 500 naelsterlingi eest. Tuntud viiuldaja-ostja oma nime ei avalikustanud, kuid teatas, et selle viiuli mängu hakatakse nüüd kuulma kogu maailmas.

Eelmise hinnarekordi kuulub 1990. a. 902 000 naelsterlingi eest müüdnud Mendelssohni viiulile.

DSA - ETA

*** LONDONISSE RAJATAKSE HÄNDELI MUUSEUM**

Majja Londoni kesklinnas Brooki tänaval, kus Georg Friedrich Händel Londonis elas ning kus ta kirjutas ka oma kuulsat "Messiat", rajatakse muuseum. Ostusumma on osa 2,9 miljoni naelsterlingist, mis vastav fondul on muretsetud muuseumi sisustamiseks. See haarab ka raamatukogu ja hariduskeskuse rajamise. Muuseum planeeritakse avada aprillis 2000.

Reuters - ETA

*** SOOMES UUS ALGUPÄRANE KAMMERMUUSIKAL**

Soome Teatrikooli kevadfestivali kavast on uus kammermuusikal "Anastasia ja Leo", mida mängivad 6 näitlejat ja 18 muusikut Espoo ja Lääne-Helsingi muusikakoolist. Noorele autorile Samuli Loihole on see magistratuuri lõputöö. Ta astus teatrikooli 1990. a. ja alates 1996. a. juhatab selle muusikaosakonna kooliprogrammi.

STT - ETA

*** MUUSIKAÜRITUSED RIIAS**

Riias on märtsi lõpul - aprilli algul mitmeid muusikaüritusi.

Märtsi lõpul oli 11. rahvusvaheline muusikakoolide festival, osalemas Baltoskandia maade ja Saksamaa muusikakoolide õpilased. Neile esines ka Riia muusikakoolide õpilaste ühendatud brassorkester.

Aprilli algul laulab "Tosca" ja "Carmeni" lavastuses Läti Rahvusoperis kuulus Austraalia bariton John Wegner, kes esines mullu edukalt Sigulda ooperifestivalil. Seejärel tuleb "Nabuccosse" esinema välisteatrites laulev läti päritolu ooperistaar Egils Silins ja Lätis sündinud Gidon Kremer.

LETA - ETA

TALLINNA KONTSERDIELU — MÄRTS

Väärt ettevõtmine

Idee korraldada kontsert "Eino Tamberg – helilooja ja pedagoog" pakkus toreda võimaluse saada ülevaadet ühe meie ainulaadsema loovisiksuse elukäigust, tähtsamatest kompositsioonidest ja õpilastest. Kõige üllatavam oligi ehk viimaste arv – 22! Milline hiiglaslik töö kõige muu kõrval – ning nende hulgas on erineva käekirja ja suundumusega helimeistrid: R. Kangro, P. Vähi, T. Naissoo, A. Pett, J. Tamverk, A. Mattiisen, T. Tulev, M. Vihmand... Loetelu näitab, et Tamberg pole püüdnud koolkonna rajamise poole, vaid andnud igale õpilasele vabaduse areneda võimalikult isikupärasemaks ja just selles žanris, mis kellelegi tundub hingelähedane.

E. Tambergi eakaaslased mäletavad muidugi hästi, millist furoori põhjustasid tema noorepõlve oopused "Petöfi laulud" ja Concerto grosso, veidi hilisem ballett "Joanna tentata" ja ooper "Cyrano de Bergerac" või ka äsjased klarneti- ja trompetikontserdid. Aga nende kõigi reas lugemine-meenutamine koondub imetluseks Tambergi mitmekülgse, anderikkuse ja fantaasiakülluse üle.

1. märtsi kontserdi kava olnud õige raske kokku panna, sest produtsent P. Vähi pakkus esitajaks vaid Kammerorkestri. Aga just sellele koosseisule polnud ei Tambergil endal ega ka esiletõstmist väärivat õpilastel suurt midagi kirjutatud. Nii tuligi Tambergil orkestrerida oma "Prelüüd ja metamorfoos" (algsest viiulile, metsasarvele ja klaverile) ja "Õlulaulud" (Camerata Tallinnale) ning Mattiiseni Tšellosonaat. Pole mõtet arutada, kas need selle "protsessi" läbi võitsid või kaotasid. Muusikaajaloos on seadeid palju praktiseeritud ja enamasti hakkavad need variandid elama oma suveräänset lavaelu. Sama saatust sooviks ka eelnimetatutele. Veel oli kavas Tambergi "Teekond keelpillidele" – lühendatud variant tellimustööst, mis kanti Kanadas ette Paavo Järvi dirigeerimisel ning P. Vähi tudengipõlvest pärit Concerto piccolo ja R. Kangro Display VIII.

Projektorkester Paul Mägi juhatusel suhtus oma ülesannetesse tõsiselt, kuid mõistetavalt jääb mõneproovise töö tulemina orkestrantide kokkuliitmine pinnapealseks. Meeldivalt esinesid solistidena Läti klavessinist Aina Kalnciema, tšellist Pärt Tarvas ja metsosopran Leili Tammell.

Kaks juubelit

7. märtsil meenutati Estonia kontserdisaalis pidulikult koorijuhli ja helilooja **Tuudur Vettiku** 100. sünniaastapäeva. Segakoor Kaleva (dirigendid Tiina Savisaar ja Uno Taremaa), Vanalinna Segakoor (Katrin Šein) ning Eesti Rahvusmeeskoor ja EKE Insenere Meeskoor Ants Üleoja juhatusel laulsid T. Vettiku, M. Saare, E. Aava, A. Kapi ja V. Kapi koorilaule; T. Vettiku soololaule esitas EMA tudeng Helen Poolma Andres Paasi akompaneerimisel.

19. märtsil 50-aastaseks saanud **Peep Lassmann** andis viis päeva hiljem Estonia kontserdisaalis suurejoonelise juubelikontserdi, mille kavas raamisid Schuberti B-duurne Sonaat ja Šostakovitši Sonaat nr. 1, Liszti "Cujus animami" (Rossini Aaria Stabat Materist töötlus) ja "Tuisu" tsüklist 12 transtsendentaalset etüüdi.

P. Lassmanni võime püsida ideaalses pianistlikus vormis kõigi oma administratiivsete ja pedagoogiliste kohustuste kõrval on lihtsalt fenomenaalne.

Meenutagem, et P. Lassmann õppis Tallinnas prof. H. Sepa klassis ja täiendas end prof. E. Gilelsi juures; juba üliõpilasena saavutas ta II koha üleliidulisel pianistide konkursil. 1973. a. alates on P. Lassmann seotud Tallinna konservatooriumi-muusikaakadeemiaga – algul õppejõuna, siis klaverikateedri juhatajana, 1992. a. saadik rektorina.

P. Lassmanni soolokontserdid on alati sündmusteks. Kahju, et ta jõuab anda neid nii vähe – aina põnevad programmid ja suurepärase teostus! Nii seegi kord! Schuberti viimase sonaadi kolonistlik-variatsioonilisse laadi süvenenuna leidis pianist sealt imeliselt kauneid värve ja detaile, mis ei pimestanud kuulajat mingite efektidega, vaid kandsid ta autori vaiksesse, hingestatud lüürismi.

Seevastu Šostakovitši võluvalt ekstsentriline Sonaat lummas toimekuse ja sädelevusega. Siin ei seadnud kunstnik endale mingeid dünaamilisi piire, klaver rõkkas ja rõõmutses! Kuivõrd kodus tunneb juubilar end ehtsa pianistliku virtuositeedi valdkonnas, näitas Liszti "Tuisu" vaimustav esitus.

Sümfooniakontserdid viiuldajatega

12. märtsi "Klassika pärlites" soleeris ERSO kontsertmeister **Maano Männi**. Lalo Hispaania sümfoonia oli ilmselt õnnestunud valik, sest viiuldaja karakteris on küllaldane annus romantikahalust ja kuuldavasti ka huvi hispaanialeke viiside-rütmide vastu. Saanud kõrvale suurepärase dirigendi Andrei Boreiko, võis Männi lubada endale piisavalt vabadusi – eriti mänglevas "Scherzandos" ja tõsimeelses Andantino. Boreiko jälgis teda tähelepanelikult ja pakkus vahemängudes omapoolseid nüansse. Paraku siis, kui tempomuutusi polnud ette nähtud (I ja II osa), kuuldus mikrolahknemisi orkestri ja solisti vahel tunduvalt rohkem. Teatud närvilisus sundis Männit ehk passaažides liialt kiirustama – ega need finaalis mugavate kilda kuulu. Aga üldine tõlgitusplaan oli meeldiv, karakterid eestlaslikult talitsetud, ent sümpaatsed.

A. Boreiko soov dirigeerida teises pooles Tšaikovski Süiti balletist "Uinuv kaunitar" üllatas, aga leidis kontserdi lõpul mõistmist. Balleti dramaatiline areng ja kujundite peen psühholoogiline iseloomustus inspireeris Boreikot ja ERSOt kujundama siit-sealt valitud numbreist kena sümfoonilise terviku. Boreiko pani orkestri hästi kõlama – keelpillidelt kuuldus märkimisväärselt ilusaid

tämbreid, puhk- ja löökpillirühmad tegutsesid aktiivselt ja täpselt, aidades dirigendil kasvatada suurejoonelisi kulminatsioonide.

14. märtsil oli meil harukordne võimalus kuulata üht maailma kuulsamatest viiuldajatest – **Liana Issakadzet**. 14-aastasena võitis ta üleliidulise (täiskasvanute!) konkursi, 5 aastat hiljem J. Thibaud nim. konkursi, aga 1970. a. jäi neljandaks IV Tšaikovski-nimelisel. Siis peeti temast paremateks V. Spivakovi, G. Kremerit ja jaapanlannat M. Fudzikavat (jagas II preemiat).

Gruusia päritolu viiuldajanna on teinud suurejoonelise karjääri. 15 aastat pühendus ta dirigendina Gruusia Kammerorkestrile (viimastel aastatel töötati Saksamaal Ingolstadt linnavalitsuse toel) ja on pannud aluse mitmele muusikafestivalile.

Ei mäletagi nii vapustavat Brahmsi kontserti kui see L. Issakadze, A. Mustoneni ja Hortus Musicuse Akadeemilise orkestri ühistöö. Tulihingelise, jäägitult muusikategemisele andunud ja harukordselt sugestiivse viiuldaja kõrval ei saagi teistki musitseerida kui tulihingeliselt, sugestiivselt. Mustonenil polnud muidugi lihtne sammu pidada Issakadze agoogiliselt vabade, puhanguliste liikumistega, ent ühiste pingutuste varal kulges kõik meelietuvalt.

Brahmsi I sümfoonia oli oma rikkalikele kunstilistele väärtustele vaatamata raske võistelda viiulikontserdist kogunenud elamustelaviiniga. Aga siiski – Mustonen haardus energiliselt kohe esimestesse taktidesse, need on aga teoses n-ö võtmeküsimuseks: nõudlikult pulsseerivate kaheksandike taustal liikuv meloodia löi dramaatilise õhkkonna, mis teravamal või pehmema kujul säilis kogu sümfoonia jooksul.

19. märtsi kontserdil "Tippsoliste" alustati traditsiooni eirates just sümfooniast – ja tehti hästi, sest pärast Sibliuse viiulikontserti oluks **G. Kantšeli** Sümfoonia vist talumatu... Tahtmata teha liiga Gruusia heliloojale, kes ilmse siirusega täitis oma 7. Sümfoonia enneolematute kontrastidega, tuleb paraku tunnistada, et kõrvuti paigutatud dünaamilised äärmused tegid lausa haiget. Seevastu tuttavlike magusate intonatsioonide ja originaalsemate lõikude reastamine oli küll "füüsiliselt" talutavam, ent parajalt tüütu. Klassikalisele sümfooniale iseloomulik osadevaheline kontrast puudus – oli lihtsalt üks väga filmimuusikale samanev kaleidoskoop mitmesugustest muusikalistest kildudest.

Sibliuse viiulikontserdi esitas Soome muusikakultuuri uhkus, 22-aastane **Pekka Kuusisto**, kes 1995. aastal võitis esimese soomlasena Sibliuse-nim. konkursi ja on sellest saadik jõudnud esineda juba kolmes maailmajaos ning salvastada mõned plaadid. Muide, viiuliga alustas Pekka 3-aastaselt G. Szilvay juhatusel.

Sibliuse kontsert on, vaatamata oma tehnilisele-esituslikule probleemsele, viiuldajate keskel väga populaarne. See võetakse kavva ka siis, kui ollakse sunnitud

mõnele passaažile alla vanduma ja need paksu orkestrituttis ära peitma. Nii ausalt virtuositeetset finaali nagu Kuusistol kuuleb harva – kui tihti meile siis ikka satub tõelisi meistreid koos Sibeliuse kontserdiga.

Tahaks ka kohe kiita Arvo Volmerit ja ERSOT, sest tänu nende tähelepanelikkusele ja lihtsalt suurepärasele koosmängule sai solist – pruukimata karta lahkemist või ülemängimist – lubada endale erandlikke agoogilisi ja dünaamilisi nüansse. Arvata võib, et Kuusisto tõlgitsemisplaan oli sedavõrd loogiline, veenev ja kaunis, et temaga kaasaminek polnudki raske.

Kahjuks vähese publiku jäägitult vallutanud kunstnikule aplodeeriti, trambiti, karjuti seni, kuni ta andis lisapala.

Oma põnevalt intrigeeriva kontserdisarja "City Life" seni NYJD-Ensemble'iga Rotermanni Soolalaos läbi viinud **Olari Elts** kasutas 26. märtsil ERSO abi ja "kolis" Estonia Kontserdisaali. Ettevõtmist õigustas esiteks Reichi üks vähestest sümfoniaorkestrile mõeldud teostest "The Four Sections" ja teise kavapoole pühendamine Tambergile. Viimase sattumise härraste Andriesseni, Birtwistle'i, Reichi ja teiste hulka põhjendas Elts Tambergi resideerimisega ERSO juures, ERSOT aga läks Eltsil hädasti vaja.

Kuna see oli tema debüüt ERSO ees, siis polnudki imelik, et oma kodusest ansamblist "lahtirebituna" tundis Elts end algul kõhklevalt, Reichi korduste muusikas, kus rühmasisene hääle haakumine on eriti oluline, oli tunda motoorsust, mis teose kunstilist mõju ei suurendanud. Adamsi "Two Franfares for Orchestra" kaks pala on küllalt deklaratiivsed, kuid efektsete kõlavärvidega ja omapärase rütmiga. Need õnnestusid hästi.

Tambergilt kõlas üks uus ja üks vana helitöö – "Tundeline teekond klaratile" ja süit balletist "Joanna tentata". Kuna neid eraldas 20 aastat ja suur žanriline kaugus, võinuks teeseid kavainfota pidada koguni kuuluvaiks eri autoritele. Ent ühendavaks niidiks jäi Tambergile omane seesmine dünaamika, paindlik kõlapilt ja mingi kirjeldamatu pinge, mis ei lase kuulajat hetkekski vabaks.

Elts näis teatud kammitsatest täiesti vabanevat just "Joanna tentatas"; teatavasti huvitub ta 60-ndate uuenduslainest eesti muusikas ja too ballett on üks selle tippteoseid. Seitsme osa karakteristika oli elav ja mitmepalgeline, tundlikult süžeelisi liine jälgiv.

1996. a. loodud helitöös on Tamberg rakendanud hulga kujundlikke elemente, mida nii Toomas Vavilov kui ka orkester kandsid ette säravalt. "Tundelisel teekonnal" on ka oma programm seletamaks ära esmahetkel ehk kummalistena näivaid nüansse.

Tõnu Kaljuste, Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester jõudis oma ooperisarjaga "Juhid ja

jumalad" 28. märtsil Händeli oratooriumi "Saul" juurde. See piibliteemaline grandioosne heliteos pakkus eeskätt muusikahariduslikku huvi, kuid nõudis III vaatuses juba ka emotsionaalset osalust. Kuigi kavaleht võimaldas tõlke jälgimist, jäi süžee kaugeks – osalt tänu ka barokiajastu piiratud kompositsioonireeglitele ning rohkete kaunistustega ja kindla rütmi-struktuuriga meloodiatele, mis intensiivsemate inimitunnete väljendamisele seab tänapäeva mõistes piirid ette. Kuid puhtmuusikalises mõttes olid need kolm tundi otsast otsani täis ilu.

Tore, et kammerkoori oma solistid tulid toime pea sama edukalt kui Inglismaalt kutsutud kontratenor Stephen Wallace. Viimase lauldud Taavet jäi meelde oma varjundirohke fraseerimisega. Ilmekat väarikust oli Mati Turi Joonatanis, Miikali laulis võluvaks Kaia Urb, Sauli kadedus ja salakavalus sai tänu Uku Jollerile usutavaks. Tubliit esinesid ka Eha Pärg Meerabi ja Tiit Kogerman Ülempreestri rollis, samuti Esper Linnamägi, Vilve Hepner, Allan Vurma ja Mikk Üleoja.

Suurteose veenvaks tervikuks vormimisel näitas T. Kaljuste tõelist meistrikätt. Mõned siin–seal vilksatanud ebakohad koosmängu–laulus või kohati formaalsemalt läbitud numbrid ei vähendanud vägevast üldmuljet.

Kammerlikke hetki

Neid pakkus eeskätt **Rein Rannapi** klaveriõhtu, mis sisaldas mitmeid väikevorme Schubertilt, Debussylt, Tubinalt ja Lisztilt mõneti harjumuspäratus, kuid mõtlemapanevas tõlgitsuses.

Niguliste kiriku Antoniuse kabelisse pandi esinema üks Ameerika tuntumaid uue muusika ansambleid **Verdehr Trio**. Elsa Ludewig–Verdehr (klarnet), Walter Verdehr (viul) ja Gary Kirkpatrick (klaver) on koos tegutsenud juba 25 aastat, et mängida klassikalist, romantilist ja nüüdisaegset muusikat. Viimast eriti innukalt – neile olevat pühendatud enneolematu hulk uusi teoseid. Kuna selline koosseis pole eriti traditsiooniline, siis laiendab ansambel oma repertuaari ka seadete varal. Seda valdkonda demonstreerisid Tšaikovski viiulipala Meditatsioon ja Beethoveni Väike sonaat neljale käele op. 6 (!); üht võimalikku alternatiivi pakuti ka Bruchi originaalis klaratile, violale ja klaverile mõeldud palades.

Ilmselt kuulusid kontserdi põnevama poole hulka värskemad helendid. Th. Ch. Davidi 1995. a. loodud Trio nr. 2, S. Currier' "Verge" (1997) ja C. Menotti Trio (1996). Kuigi meie helikunstialast silmaringi on viimastel aastatel usinasti laiendatud, teame siiski oh kui vähe! Tore, et kavaleht andis asjalikku informatsiooni (produktent A. Uibo, toimetaja I. Kivi).

Austria ühe viljakama ja enimmängitud komponisti Davidi Pärsia intonatsioonidega mänglev Trio oli põnev sobing idamaise ja euroopaliku struktuuri vahel. Ameerika nüüdisheliloojat Currier'd tuntakse kodumaal hästi, mujal hakkas ta kuulsus levima eeskätt tänu A. S. Mutterile loodud viiulipalale "Järellaal". "Verge" on kirjutatud Verdehr

Triole. Ja ajendatud Schumanni Lastesteenide palast "Peaaegu liiga tõsiselt" – kõigi 9 pala pealkirjad algavad sõnadega "Peaaegu liiga...". Neis seistakse otsekuvi teatud ekstsessi veerel. Erinevad situatsioonid tabavalt iseloomustavad miniatuurid said kunstnikelt ereda kujunduse.

Menotti, keda meil seostatakse peamiselt lühiooperiga "Telefon", kirjutas oma Trio 85–aastaselt, aga ometi noorusliku kiindumusega romantilistesse meloodiatesse ja rõõmsatesse rütmidesse.

Antoniuse kabeli õhkkond sobis hästi külaliste peenetundelise ja maitseka maneeriga, ühtviisi veenvana nii tuntud kui tundmata muusika lahtimõtestamisel.

Leedu viuldaja **Raimundas Katilius** ja Leedu–Ameerika pianist **Golda Wainberg–Tatz** andsid 10. märtsil sonaatide õhtu Valges saalis. Mõlemad alustasid muusikaõpinguid Čiurlionise nim. Kunstide Koolis, esimesel lõppesid need Moskva Konservatooriumis I. Bezrodnõi, teisel *Juilliard Music School*'is B. Davidovitši juhendamisel.

Seekord kahjuks puudus kavalehel tundmatuid ameerika heliloojaid W. Bolcomi ja E. Blochi, samuti G. Faur, ja F. Mendelssohn–Bartholdy sonaate tutvustav artikkel. Kummagi kogeti, et Bolcomi Sonaadi nr. 2 kontrastsed osad sisaldasid huvitavaid ideid, näiteks I osas täiesti "sobimatute" partiide ühendamisel, metsikult brutaalse II osa malbe Adagioga kõrvutamisel või Joe Venuti mälestusele pühendatud finaali levimuusikale omaste viidete pikkimisel.

Blochi "Baal Shem – Kolm pilti hassiidi elust" on kirjutatud n–õ viuldajalt viuldajale – selle pilli põhjaliku tundmisega.

Katilius ja Tatz on võimekad instrumentalistid, kelle ühistöö kandis küll mõningaid juhuslikkuse märke (koosmängus, kõla dünaamilises tasakaalustamises jm), kuid oli põhilises üksmeelne ja viimistletud. Ometi väsitas kontserdil valitsenud pateetilisus ja ekspressiivsus, sageli ülerõhutatud välise efektide põhjendamatus. Üheski sonaadi osas ei suuda võtta usutavana kümmetkonda kulminatsiooni ega minna kaasa kirepursetega, mis kaotavad kontrolli tooni kvaliteedi ja teksti selguse üle.

1996. a. meil tormilise vastuvõtu pälvinud Ukraina pianist **Vjatšeslav Novikov**, keda peetakse "klaverit mängivate näitlejate eliiti" kuuluvaks, esines seekord Eestis nelja kontserdiga, hämmastades kuulajaid taas oma geniaalsusega Schumanni "Kreisleriana" ja Beethoveni Hammerklavieri sonaate esitusel.

Ines Rannap

Vabariigi Presidendi Kantselei seisukohavõtt

5. märtsil 1998

Lugupeetud härra Mart Vainu.

Vastuseks Teie 29.01.1998 kirjale Eesti Vabariigi hümn aastapäeva tähistamise kohta.

Hümn on eristaatusesse - riiklikuks sümboliks - tõstetud muusikapala, kuid nagu iga laul koosneb ta tekstist ja sõnadest, mis antud juhul on loodud Teie kirjas mainitud aegadel. Sünnipäevi võiks sel palal niisiis olla kolm: lauluviisi loomine/esmaettekanne, laulu kui terviku (viis+sõnad) loomine/esmaettekanne ning selle riigihümniks kuulutamine.

Laulu "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm" kui terviku (viis koos sõnadega) sünnipäevaks tuleks pidada tema esmaesitust 1869. aasta laulupeol. Samas jääb alles tõsiasi, et selle laulu viis valmis tunduvalt

varem ning selle sünnipäevaks tuleks pidada esmaettekannet 1848. aastal. Eesti riigihümniks sai laul "Mu isamaa..." saada muidugi alles pärast riigi väljakuulutamist. Teatavasti pole riigihümni Eesti Vabariigis seadusandluses seadustatud, ent juba Päästekomitee iseseisvusmanifestis kõigile Eestimaa rahvastele 24. veebruarist 1918 tsiteeriti selle laulu sõnu (ära oli toodud kolmas salm).

Et Eesti Vabariigi hümniks on ikkagi laul "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm", mis koosneb tekstist ja sõnadest, siis küllap on kõige õigem hümn sünnipäevaks pidada esmaettekannet Tartu laulupeol 1869. Kuid muidugi ei keela miski juba tänava tähistada hümn viisi 150. aastapäeva.

Lugupidamisega

Jaanus Pikani, direktor

NEEME JÄRVI TÖÖD-TEGEMISED

Muusikalehte rahaliselt toetav Neeme Järvi, kes viibis märtsi lõpul Rootsis, saatis seal meile materjali oma viimase aja esinemiste ja lindistuste ning eelseisvate kontsertide kohta. Eeldatavasti pakub see huvi ka Muusikalehe lugejale.

Kontserdikavadest selgub Neeme Järvi praegune tööhaare. Ta on Detroidi sümfoonia-orkestri peadirigent (muusikadirektor), Göteborgi sümfooniaorkestri (1905. a. asutatud Rootsi vanim orkester, alates 1997. aasta maist Rootsi rahvusorkester) peadirigent, Tokio Filharmoonikute esimene külalisdiregent, Šoti Kuningliku orkestri ja Rootsi Kuningliku Muusikaakadeemia audirigent.

21.–25. veebruarini juhatas ta kadunud George Solti asemel Zürichi Tonhalle orkestrit kontserdireisil Pürenee poolsaarel – Valencias, Lissabonis ja Barcelonas. Kavas oli Mahleri 10. sümfoonia, R. Straussi 4 viimast laulu, Tšaikovski 5. sümfoonia, lisaks Brahmsi ja Sibeliuse muusika. Solistidena olid kaastegevad sopranid Barbara Hendrichs ja Felicity Lott.

8.–10. märtsini juhatas Neeme Järvi Roomas Santa Cecilia Rahvusakadeemia orkestrit – sama koht, kus ta 1971. a. tõmbas endale rahvusvahelise muusikaavalikkuse tähelepanu esikohaga dirigeerimiskonkursil. Seekord olid kavas Amilcare Ponchielli sümfoonia (litaania), Alberto Franchetti mi–minoor sümfoonia ja Ottorino Respighi Gioachino Rossini ainetel kirjutatud tantsud ("Fantastiline balletibukett").

16.–17. märtsil juhatas Neeme Järvi Lausanne'i (jällegi Šveist) kammerorkestrit. Kavas J. Haydni 86. sümfoonia, C. Saint-Saens'i Tšellokontsert (tšellol Miša Maiski, Rostropovištši ja Pjatigorski õpilane, esinenud üle kogu maailma koos tuntud dirigentidega) ja L. v. Beethoveni 4. sümfoonia.

Märtsi viimasel dekaadil olid tal kontserdid oma Göteborgi orkestriga, 20.

märtsil Göteborgis ja 21. märtsil Kopenhagenis esitati Smetana "Vltava" rootslase A. Hillbergi "Veidrad tantsud ja laulev vesi" ning R. Straussi "Itaaliast", tromboonisolistik Tallinnaski esinenud rootsi virtuos Christian Lindberg. Teine kava oli koos Ameerika päritolu lüürlise soprani Barbara Bonneyga 22., 25. ja 27. märtsil. Esitati R. Schumanni "Naise armastus ja elu", Cl. Schumanni laule ja A. Coplandi "Emily Dickinsoni 12 poemi".

N. Järvi Göteborgis viibimise ajal avati seal tema algatusel Eduard Wiiralti tööde näitus.

3.–4. aprillil oli Neeme Järvil esinemine Lääne-Saksa Raadio orkestriga Kölnis.

Märtsi lõpul seisab ees Euroopatunee oma Detroidi orkestriga, mis lõpeb 19.–20. mail Tallinnas. Enne seda esinetakse 29. aprillil Manchesteris, 1. mail

Birminghamis, 2. mail Brightonis, 3. mail Londonis (Barbicon), 4. Madridis, 5. Valencias, 7. Hamburgis, 8. Luxembourgis, 10. Frankfurdis, 11. Berliini Filharmoonias, 13. Kölni filharmoonias, 14. Stuttgardis, 16. Viinis, 17. Prahas (kevadfestival), 18. Budapestis. 1. miljoni dollariga toetab seda turneed klaasifirma "Guardian Industries" eesotsas Bill Davidsoniga, ühtlasi Detroidi korvpallimeeskonna Pistons omanik. Göteborgi jõuab N. Järvi tagasi augustis.

Neeme Järvi on üks kõige enam plaadistatud dirigent – ligi 300 plaati. Hiljuti tuli Göteborgi orkestriga välja CD S. Rahmaninovi loomingust ("Aleko", "Francisca di Rimini", "Ihnus rüütel" eesti keeles) ja kuulsad puhkpillilood "Gladiatorite sisseaste" (pealkiri Fučiki samanimelise pala järgi, veel Lehar, Delibes, Gounod jt. Väljaandja Deutsche Grammophon. Kölnis lindistatakse Schuberti 3. sümfoonia, Schumanni 2. sümfoonia, Mozarti Symphonie Concertanto puhkpillidele.

Lausanne'i kontserdi kavas on märgitud, et kõigist neist lindistustest on Neeme Järville kõige armsamad Mahleri 8. sümfoonia oma Göteborgi orkestriga parvlaeva Estonia hukkumisel 40 orvuks jäänud eesti lapse toetamiseks ja Rudolf Tobiase "Joonase lähetamine".

Herbert Vainu

Võistlesid muusikakoolide instrumentalistid

Iga aasta märtsikuus on Eesti kohalike omavalitsuste muusikakoolide õpilaste vabariiklike instrumentaalmuusika konkursside lõppvoor. Seal esitavad 11 regioonist eelkonkursil väljavalitud 77 muusikakooli kõigi vanusegruppide parimad erialaliitude ja riiklike ainenõukogude poolt valitud kohustusliku teose ja ühe teose vabal valikul. 1998. a. korraldas EV Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakond koostöös Eesti Muusikakoolide Liiduga, Nõmme, Viimsi, Tallinna ja Tartu II muusikakooliga lõppvooru kandle, tšello, viiuli, kitarr ja akordioni erialal.

Lühikokkuvõtteks nentigem, et häid tulemusi on andnud hea koostöö Keelpillimängijate Liidu ja pedagoogide vahel. Viiuliõpilaste rohke osavõtt, oskused ja kultuurne lähenemine teevad õpetajatele au.

Võimsalt on tõusnud tase ka kitarrilõpilastel, kus õpetajad on saanud Eesti Kitarriseltsi poolt pidevat täiendkoolitust nii välislektoritelt kui ka Eesti Muusikaakadeemialt.

Konkursi käigus tõdesid žürii liikmed ja erialade õpetajad, et akordioniõpetajatele on samuti vaja võimaldada erialane kõrgkoolitus Eesti Muusikaakadeemias, et mitte otsida kaugteid ja kalleid koole välismaal.

Kandleõpilaste koolitus on laienenud Eesti paljudesse regioonidesse ja konkursil tegid rõõmu Tallinna õpilaste kõrval ka maakoolide õpilased. Eelneval aastal Eesti heliloojate poolt valminud uudislooming oli õppematerjaliks väga vajalik. Kahjuks aga fondid ei toetanud nimetatud projekti ja uut heliloomingut tellida on seetõttu võimatu.

5. aprillil kell 11.00 k.a. toimus kõikide nimetatud erialade lõppkontsert Tallinnas Niguliste kirikus. Üles astusid I ja mõningad II ning III kohale tulnud õpilased. Kõikidele I, II ja III koha saavutanud õpilastele anti üle nimelised karikad.

Ene Raid,

EV Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakonna peaspetsialist

Kandleõpilaste konkurss

Tallinnas Kanuti aia majas 7. märtsil 1998

II klass: I – Rainer Koik (Karksi-Nuia, õp. Pille Bergmann). **II – Laura Lindpere** (Tallinna, õp. Els Roode). **III – Helen Tannemäe** (Laagna, õp. Virve Tali).

III klass: I – Raili Rääbis (Pärnu, õp. Tiit Erm). **II – Moonika Olju** (Rapla, õp. Heli Kendra) ja **Aet Alt** (Tallinna, õp. Malle Vihul).

Kitarrikonkursi vanema rühma võitja Jaanus Kuusk (paremal) koos oma õpetaja Ranno Nurmsaarega

IV klass: III – Liina Kask (Tartu II, õp. Helju Otsa) ja **Liis Reisspass** (Tallinn, õp. Malle Vihul).

V klass: I – Triin Kilgas (Vanalinna, õp. Tuule Kann), **III – Marit Lani** (Tallinna, õp. Els Roode) ja **Siiri Sass** (Tallinna, õp. Els Roode).

VI klass: III – Merle Oras (Tallinna, õp. Malle Vihul) ja **Merja Pukari** (Saku, õp. Ilme Rahula).

VII klass: I – Liisi Laanemets (Tallinna, õp. Els Roode), **II – Maarja Maasing** (Tallinna, õp. Els Roode), **III – Helena Teras** (Kärkla, õp. Anneli Klaus).

Viiuliõpilaste konkurss Nõmme muusikakoolis

12.–13. märtsil 1988

9–10-aastased: I – Kaija Lukas (Rapla, õp. Tekla Tappo). **II – Marje Altrov** (Nõmme, õp. Peep Töldsepp), **Kaspar Kütt** (Kuessaare, õp. Laine Sepp) ja **Egert Leinsaar** (Pärnu, õp. Tatjana Günter). **III – Sabina Torosjan** (Tartu II, õp. Kai Rebane) ja **Asja Skamnitskaja** (Haaberts, õp. Vladimir Skamnitski).

11–12-aastased: I – Katrin Talvik (Tallinna, õp. Urve Uibokand). **II – Hedwig Hallika** (Pärnu, õp. Maire Varma) ja **Maaja Nuut** (Rakvere, õp. Kristi Prees). **III – Kristel Arund** (Põlva, õp. Tiina-Mai Arund).

13–14-aastased: I – Maria Nestrenko (Nõmme, õp. Maire Ots) ja **Mari-Liis Päck** (Tartu H. Elleri nim., õp. Annela Läänelaid). **II – Piret Rospu** (Rapla, õp. Kristiina Paris). **III – Hendrik Reek** (Kuessaare, õp. Laine Sepp) ja **Henry Tron** (Nõmme, õp. Peep Töldsepp).

15–16-aastased: II – Tatjana Samsonova (Narva, õp. Svetlana Voronova).

Tšelloõpilaste konkurss Tallinnas Nõmme muusikakoolis

12. märtsil 1998

Osavõtjate vähesuse tõttu anti välja preemiad vaid 11–12-aastaste vanusegrupis: **I – Indrek Leivatægija** (Tartu H. Elleri nim., õp. Reet Mets). **II – Veljo Sakkos** (Nõmme, õp. Lembi Mets).

Akordioniõpilaste konkurss Tartus

20.–21. märtsil 1998

III klass: I – Katrin Kase (Kiviõli, õp. Tiina Dammann). **II – Tambet Anja** (Tartu I, õp. Lehti Anja), **III – Rasmus Erismaa** (Lihula, õp. Riina Grenšteini).

IV klass: III – Andrei Zverev (Tartu I, õp. Mai Sõõro).

VI klass: III – Sergei Gordejev (Narva, õp. Viktor Pavlenkov).

VII klass: I – Kristel Laas (Pärnu, õp. Reet Nurming).

VIII klass: III – Kristjan Kask (Tartu I, õp. Endel Jukk) ja **Alo Loid** (Võru, õp. Eero Paltsepp).

Kitarrilõpilaste konkurss Tallinna Muusikakoolis

22. märtsil 1998

7–11-aastased: I – Kaarel-Mikk Parm (Nõmme, õp. Ranno Nurmsaar), **II – Kirill Tašlõkov** (Tallinna, õp. Aleksandr Statšenko).

12–14-aastased: I – Taavi Langi (Kehtna, õp. Vahur Vessart). **II – Juhan Vihterpal** (Nõmme, õp. Ranno Nurmsaar). **III – Janno Mängli** (Paide, õp. Indrek Pajus), **Julia Kahro** (Tallinna, õp. Siiri Kelder) ja **Maali Käbin** (Nõmme, õp. Eva Tamm).

15-aastased ja vanemad: I – Jaanus Kuusk (Nõmme, õp. Ranno Nurmsaar). **II – Julia Presnova** (Narva, õp. Oleg Tsvetkov). **III – Kristo Käo** (Kuessaare, õp. Toomas Tang).

ESINEMISED IDAS, AUHIND LÄÄNEST

Moldova

"Kus käidud, mis tehtud ja nähtud?" pärisime järjekordselt välismaiselt kontserdireisilt saabunud **Mati Palmilt**. Ja ta hakkas jutustama tagantpoelt ettepoole – värsketelt muljetelt vähemvärsketele.

"Viimane sõit oli Moldova pealinna Chisinausse, kus olin ennegi korduvalt esinenud, viimati 5 aastat tagasi. Seekord kutsuti mind nende kevadpidustuste martisori ehk märtsikellukeste ajaks – siis panevad naised meestele rinda väikesi punavalgeid ehteid. Laulsin 4. märtsil Verdi ooperis "Nabucco" Zaccaria osa. Juhatas noor dirigent Jurie Florea, osales Rumeenia esisopran Lucia Concurol. Lavastus oli lihtne, loogiline, millega võis kohe kaasa minna. Moldaavlased, nagu teisedki romaani rahvad, samuti slaavlased, on väga vahetud. Õnnestunud aariatele või stseenidele järgnes kohe adekvaatne aplaus. "Orjade koor" oleks läinud peaaegu kordamisele.

5. märtsil oli Maria Biesu erakorraliseks kutsutud kontsert, sisuliselt galakontsert, kus peale Maria Biesu enda tegid kaasa Rumeenia esitenor Ionel Vioneab ja mina. Laulsin mitmeid aariaid, neist ka Filipi aariat "Don Carlosest", mida Mollina olin esitanud samas saalis 5 aastat tagasi, ja samast ooperist duetti Maria Biesuga. Ta paremad aastad on küll seljataga, aga publik armastab teda endiselt. Kontserti juhatas imposantne Rumeenia dirigent Ion Janu, kes on noorena ise olnud baritonilaulja.

Sidemed on taastatud ja kokku lepitud, et tuleval aastal esinen jällegi Moldovas."

Ukrainas

Rumeenia naabermaal Ukrainas oli Mati Palm mullu novembri lõpul–detsembri algul: žüri liikmena laulu alal (peale selle

võistlesid veel pianistid, viuldajad, tšellistid) rahvusvahelisel Mikola Lössenko nimelisel muusi-konkursil Kiievis. Üritus oli suurejooneliselt korraldatud, sellekohane brošüür algas president Kutšma tervitusega, žüri oli kõrgetasemelisel rahvusvaheline, konkursantidest välismaalasi vaid kolmandik.

Laulus jäidki peale ukrainlased – naistest Ljudmila Povtsenko, kes viimases voorus hingestatult ja erakorraliselt ilusa tämbriga esinedes tõusis kolmandalt kohalt esimesele. Ja meestest samuti ukrainlane Stanislav Trifonov – väga sisukas ja hea tehnikaga. Ja tulemus oleks

Kiievis koos Odessa muusikutega. Tagareas konkursi meeslauljatest võitja – bariton Stanislav Trifonov.

võinud olla samalalaadne – arvab Mati Palm – ka suurema välisesinejate osaluse puhul: ukraina lauljad on maailmatasemel arvestatavad, nende laulmine on ümar, soe ja itaaliaalikul kantileenne.

Leedus

Ukrainast põhja poole on Leedu. Mati Palm: "Seal olen sel aastal käinud juba kaks korda. Mimu välisreiside kalendriaastat juhatas sisse esinemine 30. jaanuaril ainsa välismaalasest solistina Cesar Francki ora-

tooriumis "Les Beatitudes" (Õnnistused), kus tuli laulda Saatana rasket partiid ja kahte kõrvalist osa. Oma monumentaalsuselt on see Francki oratoorium võrreldav Mahleri 8. sümfooniaga. Selle ettekandega tähistas Gintaras Rinkevičiuse loodud Leedu Riiklik Sümfooniaorkester oma 9. aastapäeva. Tema ise, olles nüüd küll Läti Rahvusooperi eesotsas, ka juhatas. Ning Lätist oli ta samuti kaasa toonud oma headuse poolest tuntud koori Latviija. Meeldiv tunne oli, kui etenduse lõpul tõusis rahvas aplodeerides püsti, teiste hulgas president Brazauskas.

Teist korda olin Leedus Eesti Vabariigi 80-nda aastapäeva tähistamisel. 22. veebruaril laulsin eestikeelsel jumalateenistusel Vilniuse luterlikus kirikus (ka selline on olemas).

23. veebruaril osalesin koos Vello Jürna, Teo Maiste ja Aare Saaliga Eesti Vabariigi uue saatkonnahoone avamisel. Nagu riigikogu esimees Toomas Savi avamisel ütles, on see teine Eesti omaehitatud saatkonnahoone – esimene sõja eel Helsingis. Väljast maja ei harmoneeru ümbritsevate ehitustega, kuid sees on nüüdisaegne tiptase – klaas, puit, metall. Väike riik võib olla uhke, et on suudetud ehitada selline hoone. Ja veel rekordkiirusega – poole aastaga. Väga meeldiva mulje jätsid saadik Alar Olljum ja tema abikaasa. Mõlemad on väliseesti päritolu – mees sündinud Vancouveris, naine Argentiinas, aga eesti keelt räägivad hästi.

24. veebruaril oli põhiüritus: "Don Carlose" etendusega tähistati Leedu Riiklikus

Nii laiust kui kõrgust

Meie klaverimängu tuleviku pärast pole vaja eriti muretseda, baasil on nii laiust kui kõrgust. Niisugusele mõttele viis III Eesti noorte pianistide konkurss, mis peeti Tartus 21.–25. 03. 1998.

Võistlusele, mille alusepanija Anu Antzoni mälestusele oli ta pühendatud, registreerus 98 noort pianisti vanuses 7–15 aastat. Tõsi küll, lõpuks vähendas gripilaine seda arvu peaaegu veerandi võrra.

Oli lõpmatult tore kuulata seda noorte muusikute hulka pisikestest päkapikkudest kuni täisnimese moega mängijateni oma tööd tõsiselt ja andumusega tegemas. Nii mõnelgi puhul sai rohke kuulajaskond Tartu muusikakooli päikest täis saalis tõelise kunstielamuse osaliseks.

Võistlus oli kahevooruiline, teise pääsesid peaaegu pooled. Väga tugevad olid noorim (ka suurim) ja vanim grupp. Keskmine vanuseaste jäi seekord pisut kahvatumaks.

Koolidest tõusis tublisti esile Tallinna Muusikakeskkool, kuid kaugeltki mitte ainult. Tugevalt näitasid end Sillamäe ja Narva Muusikakool ning ka Nõmme MK. Häid esinejaid pakkusid Jõhvi, Pärnu, Tartu, ka Rapla ja Viljandi ning mõned teisedki. Geograafiline pilt võiks veelgi laieneda. Arvan, et tubli tõuke selleks võiks anda EMA lõpetajate siirdumine väljaspoole suuri keskusi. Rikkalike kogemustega õpetajad teevad väga head tööd, aga värsked veri tooks koolidesse kindlasti ka värsked tuuli. Loodetavasti seisab see aeg varsti ees.

Ütiris, mille tööd juhtis Kalle Randalu, olid veel Epp Hansberg,

Ivari Ilja, Lembit Orgse ja allakirjutanu. Arvamused olid üksmeelsed, ei tekkinud kahtlusi võitjate suhtes.

Siin nad on:

Noorem rühm

I – **Mihkel Poll** (TMKK, õp. M. Pakri).

II – **Jaan Kapp** (Nõmme MK, õp. N. Maasin) ja **Jaan Ots** (TMKK, õp. M. Jürisson), III – **Artjom Jurjev** (Pärnu MK, õp. L. Rõtükova) ja **Maksim Štšura** (Sillamäe MK, õp. S. Rosseva).

Keskmine rühm

II – **Jelena Kuznetsova** (Nõmme MK, õp. N. Maasin), III – **Marian Heinmaa** (MKK, õp. M. Pakri) ja **Rain Rämmal** (Jõhvi MK, õp. A. Kaljuvee).

Vanim rühm

I – **Hando Nahkur** (TMKK, õp. T. Nahkur ja E. Saar), II – **Andriana Metsar** (TMKK, õp. M. Pakri), III – **Jekaterina Fjodorova** (TMKK, õp. I. Floss ja I. Ilja) ja **Sten Lassmann** (TMKK, õp. I. Floss ja I. Ilja).

Lõppkontsert TÜ aulas oli tõeliselt pidulik.

Suurt tänu väärin korralduskomisjon eesotsas K. Leivategijaga. Konkurss oli organiseeritud hiilgavalt ja läbi mõeldud pisisajadeni. Usun, et sellest jäi kõigile osavõtjale parim mälestus. Ootame järgmist.

Lilian Semper

Ooperiteatris eelnimetatute osalusel muusikas Eesti Vabariigi 80. aastapäeva. Sellele eelnesid tähtpäevakõned."

Peterburis

19. jaanuarist 8. veebruarini tähistati Peterburis piduliku festivaliga 125 aasta möödumist Fjodor Šaljapini sünnist. Ka selle raames oli Mati Palm palutud laulma 7. veebruaril filharmoonia saali koos Peterburi praeguse juhtiva bassi Gemmadi Bezzubenkovi ja metsosopranini Irina Bogatšovaga. Esitas ta seal Šaljapini repertuaari: Mussorgski, Rimski-Korsakovi, Tšaikovski ja Verdi loomingut. Võeti hästi vastu.

Taastusid vanad kontaktid, seehulgas saateorkestrit juhatanud Aleksandr Dmitrijeviga, kellega tal oli varem väga hea loominguline kontakt.

Uue Peterburi-sõidu vahele jääb vaid 2 kuud. Aprilli 2. nädalal on Mati Palm palutud Peterburi osalema lauluvõistluse züriis, mis kujuneb eriti autoriteetseks – tulevad ka *Metro-politan Opera* ja *La Scala* esindajad. Selle eest hoolitseb praegu ülemaailmselt tuntud ja kogu maailmas esinev Maria teatri peadirigent Valeri Gergijev.

Praegune olme neis maades

Palusin Mati Palmil ka vahendada idapoolseid olnemuljeid.

"Kuidas on lugu sotsiaalsete probleemidega, sellest on lühiajaliste visiitide põhjal – pealegi ringled põhiliselt kesklinnas – raske midagi öelda. Ma ei tea, kas koolilaste tervise ja tervise üldse on lugu samasugune kui Eestis, millest hr. Uibu raamatut lugedes tuleb masendus peale. Kerjuseid ja prügistades sorijaid nägin siiski ka Vilniuses, kuid neid pole rohkem kui paar aastat tagasi. Pensionäride olukord öeldi olevat kehv Moldovas.

Majade remontimist, uute ehitamist, kaupu täis poodde, rohkesti autosid ja reklaami on aga kõikjal, ka Moldovas, mille arengut peetakse endistest Nõukogude vabariikidest üheks kõige tagasihoidlikumaks. Peterburis on ehitatud või rekonstrueeritud superluksshotelle, kus ühes oli mullegi koht reserveeritud. Ja

Fjodor Šaljapini mälestusfestivali logo.

muidugi vastavate hindadega: tuba ööpäeva 330 USD, hommikusöök 20 USD. Minule maksid selle festivali korraldajad muidugi kinni.

Eriti palju on kesklinna tänavate europaseerimise liinis kahe aasta jooksul edasi läinud Vilnius. Ka muusikaelu on Leedus väga elav.

Muidu on aga kolleegide kurtmised enam-vähem sarnased igal pool: palk väike, hinnad kõrged. Lähemal võrdlemisel selgub, et muusikute palgad on pea igal pool meie omadest väiksemad, toiduainete hinnad enam-vähem samad. Tööstuskaubad on mõnel pool odavamad, näiteks Leedus."

Soomes

Mullu laulis Mati Palm ka kahes ooperilavastuses Soomes. Kevadel Tampere, kui sealse ooperi (nüüd asub selle sümfooniaorkestrit juhutama Eri Klas) 50. aastapäevaks lavastas Ame Mikk "Lendava hollandlase", milles Mati Palm oli 4 korda laval niimirollis.

Septembris oli ta 3 korral Kansaalisopperas Pimeni rollis M. Mussorgski "Boris Godunovis", dirigendiks Eri Klas. Esines ka seal koos Soome paremikuga – Jaakko Ryhäneni, Taru Valjakko, Seppo Ruuhoneni, Raimo Sirkiä, Heikki Suikola jt. Euroopas tuntud lauljatega.

Kanadas

Mati Palmile omistati ka Kanadas Adele, Adolf ja Axel Toremi Mälestusfondi

tunnustuspreemia – 14 tuhat CAD. Reglemendi kohaselt võib seda saada "eesti soost helilooja, muusik või laulja, kes on saavutanud väljapaistvaid tagajärgi muusikamaailmas".

Esimesena sai selle preemia Neeme Järvi, hiljem sellised tuntud muusikud, nagu A. Pärt, K. Raid, R. Toi jt., nüüd esimese kodueestlasena Mati Palm. Küllap olid määravaks tema esinemised nii ooperirollides kui ka suurvormides – oratooriumides risti-rästi läbi Saksamaa, Itaalia, Taani ja Hollandi koos erinevate Leedu, Poola, Läti, Ukraina ja Vene truppidega. Oma osa etendasid arvatavasti varasemad kontsert-esinemised Kanadas koos T. Alango ja P. Lassmanniga.

Kuidas oli?

"Andsin sel puhul 4. jaanuaril Toronto Eesti Majas kontserdi, kavas peamiselt ooperiaariad ja eesti heliloojate populaarsed laulud, klaverisaatjaks mulle juba eelmisest külaskäigust tuntud Kanada eestlane Charles Kipper. Saal oli täis, vastuvõtt hea, eriti lihtsate eesti laulukeste osas.

Üks kuulaja, Salme Ekbaum, oli isegi mu varasemast esinemisest Kanadas kirjutanud ja oma luulekogus avaldanud luuletuse "Inimene tuulejakis". Selgus, et ta on Minni Nurme õde. Sellised asjad teevad südame soojaks."

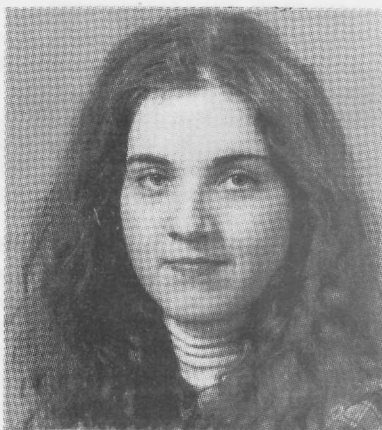
Esinemas koos Charles Kipperiga 4. jaanuaril Toronto Eesti Majas.

Kirja pannud
Herbert Vainu

Venno Laulu ja Age Juurikase edu

28. märtsist 3. aprillini 1998 toimus Vilniuses Stays Vainiunase nim. rahvusvaheline noorte pianistide konkurss. I preemia võitis Tallinna Muusikakeskkooli 12. klassi õpilane **Age Juurikas** dotsent Toivo Nahkuri klaveriklassist. Agele määrati ka neljast konkursil välja pandud eriauhinnast kolm: 1) parima romantilise teose esitamise eest (Rahmaninovi 2. sonaat), 2) parima impressionistliku teose esitamise eest (Raveli "Vetemäng") ja 3) parima Vainiunase teose esitamise eest (2. klaverikontsert).

Age on varemgi edukalt esinenud rahvusvahelistel konkurssidel, aga I preemiani jõudis ta alles nüüd.

Age Juurikas

1.-7. märtsini oli Venno Laul Itaalias juhatamas workshopi ja kontserdi kammerkooridega I MASTRI FINI ja L'ESTRO ARMONICO, viimane nendest 1997.a. üle-itaaliaalse koorikonkursi võitja. Kontsert toimus Busto Arsizio suurimas katedraalis Basilica di San Giovanni Battista, mis oli kuulajatest tulvil. Kavas oli Liszti, Rossini, Brahmsi, Tallise, Kodaly, Durufle, Nystedti, Ciurlionise, Biebli, Genzmeri ja Britteni a capella koorimuusika.

TÕHUS TÄIENDUS KULTUURILOOLE

Veebruari alguspäevadel täienes Eesti kultuurilugu taas ühe olulise lõiguga. Ilmavalgust nägi EESTI HELIPLAATIDE KOONDKATALOG I (1901 - 1939), millesse on koondatud kõik seni sellest perioodist teadaolevad andmed eesti heliplaatide kohta. HEINO PEDUSAARE ühtekokku ligi 50 aastat kestnud töö lõppfaasi toetas Eesti Kultuurkapital, väljaandjaks kirjastus Ilo.

Huvitavamaid episode sellest pikast kujunemis- ja uurimisteest oli Eesti Raadio kauaaegne helirežisöör lahkesti nõus jagama ka Muusikalehe lugejatega.

Alustagem ikka selle kõige traditsioonilisema küsimusega: kuidas "plaadihullus" sai alguse?

Seda mäletan ma päris täpselt. Olin siis - 1934. aasta paiku - kolm ja pool aastat vana ning me suvitasime Vasalemmas Milvi Laidi vanemate juures. Ja kujutage ette: seal oli Grammofon, millel sai mängida plaate! Majaperenaisel, vanaproua Isakul oli tookord aega ja tahtmist poisikesega

Pidulik hetk esitlusest Rahvusraamatukogus: autori pühendusega eksemplar kirjastajale Jaak Kaaarmale

tegelda ja nii saingi esimese ülevaate tollasest eesti plaadirepertuaarist. Aga oli ka traagikat. Mingil kombel läks katki üks plaadidest. Proua Isak võttis seepeale poisi süle, plaaditüki kätte ja vedas teise käe sõrmega üle selle nagu plaadinõelaga. Teises toas laulis kaasa Milvi Laid - et asi oleks nagu päris. Tehnikateadlik poisike sõandas seepeale märkida, et grammofoni käib ringi hoopis plaat, mitte nõel ei jookse mööda plaati. Nii ajaliku märkuse peale ei jäänud proual tõesti midagi muud üle kui püüda keerutada plaaditükki ja sõrmest "nõela" paigaldada. Hulk aastaid hiljem kohtusin aga sama palaga uuesti - selgus, et tegemist oli Violetta aariaga. Ka nüüd, kui seda kuulen, kerkib elavalt silme ette too situatsioon. Ilmselt nii muusikalembus alguse saigi. Järgmine etapp oli juba siis, kui hakkasin vanemate tutvusringkonda selekteerima selle järgi, kas neil on kodus grammofoon või mitte. Vaevalt see neile erilist heameelt valmistab, sest poisikest oli pillivända küljest väga raske lahti kangutada. Tõsi, materiaalsete kahjudega see hilisem huvi enam ei lõppenud.

Kas Telo muusikahuvi sai ka mingit vanematoolulist virgutust? Tegelised nomadki muusikaga?

Emal oli küll kodune "salapiianist", kes mängis läbi tohutult hulgal igasugust repertuaari.

Mina muudkui kuulasin. Mingil ajahetkel selgus aga ka, et poisil on hea lauluhäl ja kooli muusikaõpetaja Karl Leinus sokutas mu Estonia teatri poistekoori (niisugust lauluüksust on vaja mitmes operis: "Carmen", "Boheem" jt.). Aastaid hiljem, kui sattusime koos Georg Otsaga mikrofonide manu, selgus, et selles "tööloigus" - poistekooris nimelt - olime olnud vahetud kolleegid. "Carmenit" oli poistekooris kümneaastase ajanihkega laulnud temagi. Nõnda kinnistus juba üsna varases eas nii laulu- kui ooperihuvi, mis viis mu Ellen Laidre ja Jenny Siimoni õpilaseks. 1952. aastast järgnes õpingutele loogiliselt Eesti Raadio Segakoori solisti amet.

Mu isa oli Tallinnas küllaltki tuntud tohter. Eks mõtlesin minagi kunagi sellele ametile ja vahetasin seetõttu kooli - 7. koolis õpetati tollal veel ainukestena ladina keelt. Tohtrit minust ei saanud, kuid ladina keel andis hea aluse teistegi keelte oskusele.

Aga nime olote Te teinud ikkagi helirežisöörina, tehnikainimesena, mitte laulusolistina...

Jaa, poisist peale on mind köitnud ka raadioamatöörism. Lõpetasin 1946. aastal Tallinna Raadioklubi juures mingid segasevõitu kursused, mis andsid õiguse hakata õpetama raadioasjandust.

Kuna selleks ajaks (õppisin siis veel 10. klassis) olid isa ja ema mõlemad invaliidistunud, tuli tööle hakata. Nii saigi minust ühe kultuurihoone harrastusringi juht. Õpetasin heli- ja raadiotehnikat endast ligi neli korda vanematele inimestele. Kursused kestsid kaks aastat - ja õpilased ei jooksnudki laiali! Noil aastail polnud olemas ka mingit sellealast õppekirjandust, eks pidigi siis "õpetaja" kätte võtma ja õpiku ise valmisi kirjutama. See isegi ilmus, ja veel kolmes trükis.

Solisticotööd raadiokooris olen ise alati pidanud episoodiliseks. Tegin seda lootuses, et koor on hüpelpeluaks raadio helirežisööri ametisse saamisel, oli mul ju ilmse eelisenä juba olemas teatav muusikaline pagas pluss tehnilised teadmised. Nii kõik läkski, sukeldusin lõplikult tardunud helide valdustesse...

Eelnova taustal on ju üsna loogiline, et nii grandioosne töö - kogu eesti salvestusloomingu kogumine ja süstematiseerimine - sai alguse vist hästi loomulikult, nagu loonosel?

Plaadikogumine sai alguse umbes 1950. aastal. Kogu hakkas korjuma nii eesti salvestisi kui maailma tippsenejate plaate. Nood olid šellakplaadid, 3 minutit muusikat ühel küljel.

Viis aastat hiljem alustasin raadios sõnalismuusikaliste saatetega, seal kasutasin oma kogu mõlemat "sahtlit" - nii eesti omaaegsete kui ka maailmakuulsuste sisselaudud-mängit. Edasi tulid juba süstemaatilised sarjad "Avame heliarhiivi", "Uut mõndumust" ja "Bel canto".

Leitud vanade helindite probleemiks oli tihtipeale nende kvaliteet. Seda tuli raadios mängimiseks parandada. Režisööririto võimaldab muu kõrval õilistada ka vanu, kulunud ja defektseid plaate. Nii vanade plaatide restaureerimistöö tasapisi alguse saigi. Ega siis veel olnud ettekujutus, millise mahu see kunagi omandab.

50-ndate aastate lõpuks oli selle töö jaoks olemas ka juba üsna korralik tehniline baas, helifiltritega sai nii mõndagi ära teha. Restaureerimise ja taastamise vallas olen olnud autodidakt, küll ja küll igasuguseid nõkse välja nuputanud. Oma õpilastele olen helirežissuuri-alaseid teadmisi andes piüdnud alati sisendada: *helirežiid pole võimalik õpetada, seda saab ainult õppida, ja õpitakse nii enda kui teiste vigadest.*

Kummaline oli see, et raadiosaated andsid väga elava tagasiside: kuulajad hakkasid pakkuma oma vanu plaate ja nii sõitsingi aastakümneid mööda Eestit ja kaugemalgi.

Praeguseks on kõigist Eestiga seotud heliplaadisalvestistest (kuni 1939. aastani) olemas - leitud umbes 3/4. Näib, et rohkem neid enam tulemas pole, viimased kuus-seitse aastat pole olemasolevale lisa andnud.

Eesti kultuuriloo seltskonnast on see töö unikaalne, ja kui veel mõelda selle energia- ja ajamahukuselo...

Tunnetasin sellealaadse töö ilmselt vajalikkust juba 55. aasta paiku, kui alustasin. Helidesse vormitud vanavara on ju samamoodi kultuurilooline, kui näiteks inkunaablid, raamatud, igasugused taiesed, ajaloomaterjalid. Ometigi oli kuni 70-ndate teise pooleni kogu töö spontaanne ja parasjagu süsteemitu, teenides kahte eesmärki: ladustada leitud materjal Eesti Raadio heliarhiivi ja teha selle najal napi palga lisaks raadiosaateid. Murrang teadikkuses tuli alles tosinjagu aastaid tagasi, kui olin jõudnud tutvuda teiste maade heliplaadikataloogidega. Leidsin, et aastakümnete materjal lausa nõuab vormimist samasuguseks Eesti kataloogiks. Nii läkski töö lahti.

See oli muidugi kõike muud kui raadiotöö. Tegutseda tuli täiesti omapead. Ümberingit teati küll, millega tegelen, otsest vastuseisu polnud, aga keegi ei toetanud ka. Kaastoolise sain 4 aastat tagasi, kui Viivika Vares tuli helirežisööriks õppima ja hakkas mind töö kõrvalt abistama. Andmetöötus arvutit jäi täielikult tema peale. Jällegi väga mahukas töö: arvutis on vähemalt 40 000 üksikkirjet

Horaklase vägitükk oli kindlasti ka vanade helindite muutmine kuulatavaks.

On loomulik, et kõik vanad plaadid krõbisevad - neid on pillatud ja neile on pillatud, kogemata plaadipinnale kukkunud nõel on jätanud omad kriipsud. Sageli on uuikumekeksemplar lausa lõhki vajutatud. Selline plaat liimitakse kokku, kuid igal plaadipöördel hakkab kõloma kaks tugevat krõpsu. Plaadid leiuvad salvestatakse lindile ja krõpsud-naginad-raginad tuleb sealt lihtsalt kääridega välja lõigata ja lint spetsiaalse kleepribaga uuesti paigata. Lõhkiläinud plaadil on ainult siis selle vea tõttu juba 480 krõpsu.

Et asja pildikult selatada, võiks püüda ette kujutada linti, mis ulatub Tallinnast Raplasse ja tagasi. Restaureerija peab selle kogu pikkuses millimeeterhaaval läbi uurima, krõpsud välja lõikama ja paela jätkama. Ühe krõpsu ulatus on näiteks 2 mm, selle väljalõikamine võtab pool minutit. Meil on tööd kergendamas ka vastavalt konstrueeritud märkkell, mis aitas üles leida umbes 40 000 krõpsu. Et neid just nii palju oli, saab välja arvutada kleepilindi abil: lint on 25-meetrises rullides, iga lõike lappimiseks kuulub seda 1 cm.

Teiseks probleemiks oli see, et kulunud plaadid omandavad püsikahina. Ka sellega tuli midagi ette võtta. Tublijagu mürast on pärit juba

Paul Tammeveski kodumaal ja võõrsil

Mu laual on suur kilekott täis kirju aastatelt 1969–1982. Need on saadetud Havailt, Mehhikost, Israelist ja mujalt, kuhu allakirjutajate – Liisi ja Pauli – rännutee neid viis. Kõige arvukam kirjavakk kannab Chicago ja Toronto postitempleid, märgistades nende viimaste kodude asukohta.

Paul Tammeveskit, kelle 100. sünniaastat tähistatakse käesoleva aasta 8. mail, mäletatakse lõbusate simmanilaulude loojana, veel enam aga ühe üliromantilise laulu "Üksainus õis" autorina. Praegugi veel populaarse laulu esmaseks esitajaks oli võluv operetidiiva Milvi Laid, Paul Tammeveski kolleeg Estonia teatrist, keda ta väga austas ja imetles.

Sõja-aastail võitis laialdast tunnustust Tammeveski organiseeritud ja juhendatud meeskvartett Heli Neli, kus peale tema enda osalesid Jaan Haabjõrv (hiljem asendas Rudolf Alari), Jaan Villard ja Bruno Padjus. Selles hilisemas koosseisus esineti veel ka paguluses Saksamaal, peamiselt Lütübekis.

Paul Tammeveski abikaasaga (vasakul) Torontos, astal 1979

Paul Tammeveskiga tutvusin kolmekümnendate aastate keskel, kui sattusin sõbratari kaudu lühikeseks ajaks Tallinna Töölistemuusika segakoori, mida ta juhatas. Sõbranna Erika oli Paul Tammeveskile lähedane ja nendega hulgaliselt koosveedetud päevi meenutan rõõmuga. Paul oli hea hiu huumoriga, väga kontakteeruv inimene. Koosviibimistel armastas ta ilusa tenorihäälega laulda omi laule, ise klaveril saates. Kuigi põhiliselt tuntakse tema rahvalikke naljalaulu, jäi mulje, et lüüriline laad on talle hingelähedasem. Meenub üks õhtu, kui ta meile laulis melodilist "Kurvaviisiline on mu lauluke...", ise salaja silmanurgast pisarat pühkides. Tolle ja veel kolm laulu on Saksamaal helilint laulnud Naan Põld.

Minu abikaasaga tutvusid nad omavahel samuti Töölistemuusika Ühingu kaudu. Aastaid toimusid selle korraldusel pühapäevahommikused kontserdid kino Grand-Marina saalis. Neil esitati ka Artur Uritamme heliloomingut. Kuna teatavasti ei olnud Paul Tammeveskil põhjalikumad muusikalised eriharidused, olid Artur Uritamme mõningased nõuanded, peamiselt instrumentaalmuusika alal, talle üsna vajalikud.

Sõjapäevil elasime Tallinnast eemal ja saime kokku harva. Ühel põgusal kohtumisel enne kodumaalt lahkumist oli Tammeveski Artur Uritammele salamisi öelnud, et peab pagema, kuna Eedo Karrisoo olevat teda ähvardanud kommunistivastase meelsuse pärast. Saatuse

irooniana kohtusid nad, mõlemad sõjapõgenikud, Chicagos, nende tookordses elupaigas.

Üle kahekümne aasta polnud me perekond hea sõbra Paul Tammeveski saatusest kuulnud. Kui taas kontakteerusime, siis juba kirjavahetuse kaudu, olid ta kirjad väga oodatud. Need sisaldasid palju huvitavat laiat maailmast, mis meile oli suletud. Väga põhjalikult pajatas ta oma reisimuljeid ja reisisid nad abikaasa Liisiga väga palju. Alati sisaldas kiri ka

huvitavaid väljalõikeid ajalehtedest. Olid need siis kirjutised kuulsa Pavarotti esinemistest, kellest me tol ajal midagi ei teadnud, kuninglikest paariminekutest, tervistaja Katherine Kulmani imetegudest, millest abi oli saanud tema abikaasa Liisiga. Charlie Chaplini elust jne jne. Väga palju teavet saime ka kirjadest eestlaste elust ja tegevusest võõrsil. Ise oli ta innukas tegelane Toronto Hiidlaste Seltsis, laulis Roman Toi meeskooris, ei loobunud oma meelisharrastustest bridžist, ning tegeles heliloominguga.

Kolm kuud enne 84-aastaseks saamist tuli lahkumine. Leinatähtselt Toronto Vana Andrese kirikust kandis sõbrad ta põrmu oreli ja laulu "Tervitus kodumaale" saatel, mis oli pühendatud Toronto pensionäride naiskoorile.

Ellen Uritamm

P.S. Ülalmainitud kirjad ja fotod lähevad lähemal päevil Hiiumaale, kus koduloomuuseumis rajatakse Paul Tammeveski memoriaalnurk.

JOHANNES KOSTABI

15. mai 1898 – 31. jaanuar 1960

Johannes Kostabi sündis kevadisel maikuupäeval (vana kalendri järgi 02.05.) Võrumaal, Sõmerpalu vallas. Piho talu peres oli kaheksa last. Kodust sai ta kaasa võrokelele omase suure töökuuse ja vaheda huumorimeele. Lõpetanud Sõmerpalu algkooli ja Võru linnakooli, töötas ta aastatel 1921–1927 Võru linnavalitsuses kassiiri ning raamatupidajana. Kuigi isatalus oleks iga abistav kätepaar marjaks ära kulunud, jäi noor Johannes oma kirele truuks: iga vaba hetke pühendas ta muusikale, juhatahes samas ajavahemikus ka Võru puhkpilliorkestrit. Kaasaegsete meenutuste järgi oli tema töödind nakkav: olles ise alles noor mees, oskas ta ka teisi ihu ja hingega muusika külge siduda ning vaid haruharva jättis keegi proovi ilmutama. Kahekümnendatel aastatel mängis Johannes Kostabi ka Võru sõjaväeorkestris, mis ühtlasi andisnoorikule väga hea praktilise mängu oskuse ning võimaldas Tallinnasse elama asudes alustada kutselise muusiku teed.

1927. aastal astus Johannes Kostabi Tallinna Konservatooriumi B. Luki klametiklassi, mille lõpetas edukalt 1932. aastal. Juba 1928. aasta sügisel asus ta aga tööle klametimängijana Estonia teatris.

Õppimine ja töötamine hoidsid meest küll üha rohkem ja rohkem pealinnas kinni, kuid ikka leidis ta mahti Tartusse põigata, et kohtuda oma kihlatuga, samika ja kauni Adele Rauaga. Kahe linna vahel sõitmine oli kulukas ja võttis palju aega, nii

otsustasidki noored abielluda. 1930. aastal sündis tütar Eha. Kõrgkoolis õppimine ja pere ülalpidamine polnud tollal kaugeltki kerge, tuisi otsida lisateenistust. Kust siis mujalt kui ikka muusika vallast: aastatel 1928–1940 töötas Johannes Kostabi Tallinna politseiorkestri dirigendina. Samas politseimünder sai aga saatustlikuks: märtsiküditamise ajal viidi kodust ära ka Johannes, pere jäeti siiski puutumata. Suur oli aga rõõm ja üllatus, kui pereisa päev hiljem taas uksele seis, naerusui ja naisterietes. Nimelt õnnestus Johannesel Tallinna vanalinnas olnud kogunemispunkti katuseid mööda põgeneda. Keegi lahke naine ühest katusekambrist oli talle riided laenanud, et teda ära ei tuntaks. Perel oli õnne, teist korda järele ei tulnud.

Johannes Kostabi armastas oma tööd. Pärast sõda leidis ta põhitöö kõrvalt Estonias aega, et tegelda isetegevuslike orkestritega. Aastaid juhatas ta ETKVLI puhkpilliorkestrit, tulles vabariiklikel ülevaatusel korduvalt esimeste hulka. Niisama edukalt töötas ta ka Tallinna Tehnilise Kooli nr. 1 ja Tallinna Merekooli puhkpilliorkestriga. Ka juhatas ta rajoonide laulupäevadel koonddorkestreid ja andis konsultatsioone isetegevuslikele orkestritele.

Johannes Kostabi kirjutas innukalt ka ise muusikat. Tema loodud on rida tuntud

puhkpilliorkestripalu, nagu "Noorte marss", "Poiste marss", "Meremehed" "Paraadmars" ja mitmed teised. Samuti orkestreerista enamiku oma orkestrite repertuaaris.

Mitmete toredate töökohtade seas oli Johannes Kostabi teiseks koduks ikkagi teater Estonia. Vast on sümbolnegi, et just seal, etenduse ajal armastatud tööd tehesta ka suri. Meenutab Estonia kauaaegne aldimängija Erich Loit: "Johannes

Kostabi oli pealtnäha tõsine ja alati tõine, kuid lähemal tutvumisel hea huumorimeelega ning alati valmis teisi aitama. Nii näiteks jäi kord opereti etendusele tulemata dirigent. Kostabi ei mõelnud kaua, võttis kogu vastutuse enda kanda ja asus dirigendipulti. Ähki-puhkis vahepeal küll, aga sai kenasti hakkama, kogu etendus oli päästetud."

Johannes Kostabi elu oli tõine ja täis vastuolusid: üle noatera pääses ta Siberisse saatmisest, leppida tuli nõukogude korra vastuoludega, töö ei lasknud käia piisavalt sageli isakodus Võrumaal. Sellele vaatamata oli tema elus rohkem rõõmu kui kurbust, sest tema ja ta pere elu oli alati seotud muusikaga.

Kai Siidirätsep,
lapselaps

Üks unustatud laulja

Aeg-ajalt leiame oma muusikaajaloost nii mõnegi omaaegse helipõllu kändja, kellest me peaaegu midagi ei tea. Tähtpäevade raamatus on kirjas, et ajavahemikul 7. mai 1898 – 9. veebruar 1941 on meil elanud ja tegutsenud laulja nimega **Viktor Krull**. Otsustades arvustuste järgi on tal olnud meeldiv tüüriline tenor ja sisukas esinemine, mis tõmbas ikka arvestatava hulga kuulajaid kokku. Sealhulgas ka õppivat noorsugu, nagu kontserdil septembris 1924 Pärnu Tütarlaste Gümnaasiumis, kus kiidetakse tema hästivalitud kava ja "paenduvat, mahedat häält", mis iseäranis mõjule pääses K. Türrpu laulus "Valvates". Hästi kõlasid ka H. Meri "Äikese eel" ja itaalia meistrite tööd. Vähem õnnestusid vene laulud, seda just ebamäärase hääluse tõttu.

Pärnu paistabki olevat olnud Viktor Krulli meelisesinemispaik, kus tema ülesastumised ikka hea sõnaga ära märgitakse. Ta ei hülga hääle tugevusega nagu Tenno Vironi, aga tema häälekõla on puhas ja meeldiv. Eriti tore olnud tema piano, mida meie meeslauljad tol ajal valdasid vähe. Head olid ka üleminekud fortet pianosse. Esile on tõstetud ka tema peaaegu märkamatu hingamist, milles puudunud igasugune kähisev alatoon. Oma lihtsa ja loomuliku tõlgitsemisviisiga saavutas ta kergesti kontakti kuulajatega.

Repertuaar, millega Viktor Krull kuulajaid võlus, oli mitmekesine, sisaldades eesti, soome, iiri, mehhiko jt rahvaste laule. Kuid ta ei jäänud hätta ka ooperiaariatega (N. Rimski-Korsakovi "Sadko", G. Bizet' "Pärliotsijad", P. Tšaikovski "Jevgeni Onegin"). Võib-olla on see liialdus, aga teda on võrreldud isegi Eestis neil aastatel palju kordi esinenud L. Sobinovi ja D. Smirnoviga.

Viktor Krull on proovinud end teostada ka teatrilaval. Tema Leipzigi Konservatooriumis koolitatud hääl on kõlanud Vanemuises, Pärnu Endlas, Estonias ja küllap mujalgi. Ta lavastas ja laulis nimiosa Endlas etendunud Lehari operetis "Tsarevitiš" ja Vanemuises Tassilot Kalmani "Marizas".

Laulja elas ainult 42-aastaseks ega jõudnud oma elutööga kaugeltki lõpule. Jäljed, mis ta on jätnud perioodikasse, lasevad aga arvata, et tegemist oli andeka interpreediga, kelle osa meie muusikaajaloos väärib edasist uurimist ja selgitamist.

Mati Märtn

Armas õpetaja ja kontserdipartner Tarsina Alango!

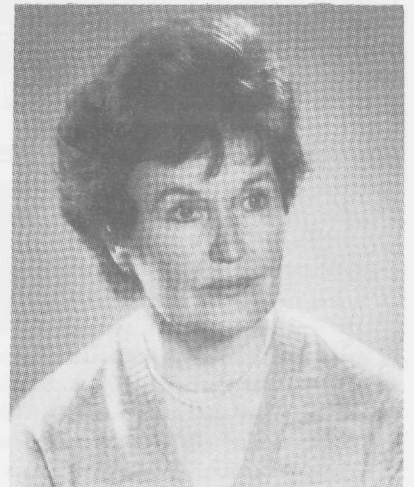
Vaatamata aja kulgemisele pole Sa kaotanud oma optimistlikku ja päikeselist ellusuhtumist.

Usun, et Sinu arvukad endised õpilased nii endisest konservatooriumist kui praegusest G. Otsa nimelisest muusikakoolist on väga tänulikud selle muusikalise täpsuse, nõudlikkuse, fraasikujunduse, sisuanalüüsi ja kõige muu eest, mida Sa oled neile õpetanud ja omamoodi leebe rangusega omaseks teinud.

Alati imestasime Sinu erakordset n-ö lehest lugemise võimet ja transponeerimise oskust.

Töötanud aastaid prof. Kuusiku ja dots. J. Siimoni lauluklassis, on Sinu laulurepertuaari tundmine erakordselt suur, samuti laulutehniliste teadmiste pagas, millele tuginedes võid noori aidata.

Kui kõik eelnev summeerida ja lisada Sinu suurepärase stiilitaju ja solisti jälgimise võime ettekandel, siis on loomulik, et Sind peetakse meie sõjajärgsete aastakümnete üheks parimaks saatepianistik.

Usun, et minuga ühineksid Sinu pikaajalised lavapartnerid T. Kuusik, V. Alumäe, G. Ots, G. Ernesaksa aegne RAM ja paljud teised.

Soovin Sulle südamest õnne ja jätkuvat energiat!

Sügavalt kummardades
Mati Palm

OMAPÄRANE JUUBELIKINGITUS

Klaveriõpetajale Uno Antonile tehti 8. märtsil 70-aastaseks saamise puhul omapärane juubelikingitus. Selleks oli fotode alusel H. Hiibuse poolt valmistatud šarž, kinkijateks U. Antoni õpilased - 6-aastane Kaili-Kaisa Eistre ja temast ligi 10 aastat vanem Tiulu Liisa Laas. Omalt poolt valmistab U. Antoni vastukingitust nooremale kinkijale - 7-osalist klaveriõpikut "Kaili-Kaisa klaverivihik", mille I osa on juba peaaegu valmis ja kirjastamise osaski kokku lepitud.

Selles kavatseb U. Antoni vältida viga, mis tema arvates on omane paljudele muusikaõpikutele - liiga järsku üleminekut kergetelt paladelt rasketele. Ka tahab ta paberile vormistada oma klaverialgõpetuse põhimõtte: last ei tule sundida, vaid ta peab tahtma mängida. Selleks on ta ise komponerinud lihtsad klaverilood lastepäraste pealkirjadega, nagu "Kaelkirjaku hällilaul", "Karu kutsub peole", "Dinosaurius" jne. Muusika seostamine loodusega peab lapsi samuti mängima stimuleerima. Ning graafiliselt näidata ka oma kunagise Moskvas õppimise ajal omandatud teadmisi sellest, kuidas algaja saab kõige kergemini kätte õige kätehoiaku.

Uno Antoni klaveristuudio tema oma korteris on alles noor - möödunud sügisel alustatud, õpilasi 8. Tasu võetakse mõõdukalt, nii et õppimine oleks kättesaadav ka

mittevarakatest peredest lastele.

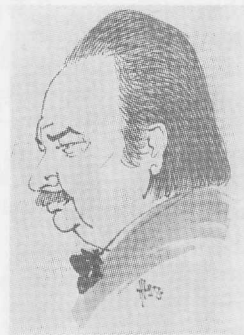
Uno Antoni parimad tööaastad on möödunud Eestist kaugel - Kislovodskis. Kodulinna Tallinna tagasi jõudis ta oma venelannast lauljatarist abikaasa Jevgenia Pozdnjakiga alles 80-ndate aastate algul, kui Tallinna Konservatooriumis laulmist õppiival pojalt Eugenil (ema nime latiniseeritud variant) tekkis edasiõppimisega raskusi. Ema tõttas siis appi.

Praegu on Eugen Antoni Vanemuise ooperilaulja.

Uno Antonil aga oma eesti kolleegidega häid kontakte ei tekkinud - tema enda arvates seepärast, et ta tõlgendas klaveripalu omapäraselt. Esinenud on ta põhiliselt välismaal - Saksamaal, Itaalias. Viimane kontserdireis Saksamaale oli mullu oktoobris. 6 õhtut järjest andis ta seal kontserte. Mängis Chopini, Beethoveni ja Rahmaninovi palu. Aga ka eesti heliloojaid - Pärdi 2. sonatiini ja Eugen Kapi "Tallinna pilte".

Viimased on Uno Antonile eriti südamelähedased. Sai ta ju noodid Eugen Kapilt endalt pärast seda, kui ta oli talle klaveril esitanud oma Rahmaninovi teoste tõlgenduse. Ja "Pildid" on U. Antoni arvates maailmatasemel nii muusikalise väärtuse kui ka tehnilise teostuse poolest. Sakslastele olevat need samuti meeldinud.

M. Võhmas

Meistrit meenutades

8. aprillil möödub 65 aastat flöödikunstniku **SAMUEL SAULUSE** sünnist.

Juba kaheksa aastat pole teda enam meie seas ja sellepärast ongi alljärgnev ülevaade mõeldud rohkem noorematele muusikutele, kel ei ole olnud võimalust seda suurepäraselt interpreeti tundma õppida.

S. Saulus sündis 1933. a. Tallinnas paljulapselises muusikalembelises perekonnas. Muusikaõpingud algasid küllaltki hilja – 14-aastaselt astus S. Saulus Tallinna Muusikakooli ja 1952. a. Tallinna Konservatooriumi, olles E. Peäske esimeseks õpilaseks. Samal ajal asus tööle ka Eesti Raadio Sümfooniaorkestrisse (praegune ERSO). 1960.–1964. a. täiendas ennast Leningradis Konservatooriumi aspirantuuris (prof. Trizno) ja pärast seda viibis paanil aastal suviti Berliinis, kus E. Lucchesi juhendamisel pühendus J. S. Bachi flöödimuusikale.

S. Saulus oli väga tegus muusik – töö sümfooniaorkestris, kontserdid kammerorkestriga, E. Laansoo ansambel, J. Tamme nim. puhkpillikvintett, hiljem ansambel Barocco Revaliensis ja õppejõu amet Tallinna Konservatooriumis. Ta on jäädvustanud üle 30 tunni flöödimuusikat Eesti Raadio fonoteegile ning solistina või ansamblistina salvestanud muusikat umbes 20 heliplaadile. Lisaks osalenud TV-filmides–videotes.

Alates 1960. a. esitas S. Saulus igal aastal 1–2 soolokava, mis olid alati temaatilised või kindla suunitlusega (nt. Haydn 250, Händel 300). Tema etteastetel olid külalisesinejateks või koostööpartneriteks paljud silmapaistvad muusikud – A. Kaal, U.

Randma, S. Sauluse soolo esinemistest sai alguse ka Tallinna Kammerorkester – esialgselt kvartetist kasvas aja jooksul välja väike orkester, mis moodustas 1961. a. N. Järvi ja S. Sauluse poolt asutatud Tallinna Kammerorkestri tuumiku. Tema teeneks võib lugeda ka prantsuse süsteemi flöödi ja lääneeuroopaliku flöödimängu propageerimist nii Eestis kui omaaegses N. Liidus.

Sümfooniaorkestris töötades äratas S. Saulus oma sisemise muusikaalsusega, vaba forsseerimata puhta tooni ja huvitavalt esitatud flöödisoolodega (nt Daphnis ja Chloe) tihti ka külalisdirigentide tähelepanu. Tema andekust flöütina kinnitab ka asjaolu, et kuulsad Moskva orkestrid kutsusid teda vajaduse korral abijõuks, mis oli sel ajal väga suureks auks ühele eesti muusikule. Pärast 1979. a. Helsingis antud kontserti kõrvutas karm muusikakriitik Seppo Heikinheimo oma artiklis S. Saulust maailma tippude – Aurele Nicolet' ja Severino Gazzelloniaga.

Kontserte andis S. Saulus lugematul hulgal – tema flööt kõlas korduvalt kõigis Tallinna ja kogu Eesti kontserdipaikades. J. Tamme nim. puhkpillikvintetiga, mida ta hoidis koos 35 aastat, ja ansambliga Barocco Revaliensis anti kontserte ka kogu endise N. Liidu territooriumil ja paljudes sotsialismismaades. Samuti salvestati muusikat paljude riikide raadiotele (Saksamaal, Bulgaarias, Soomes, Tšehhis, Ungaris, Rumeenias, Kuubas).

Tosina aasta jooksul jõudis S. Saulus ka koolitada flötiste Tallinna Konservatooriumis. Tema flöödiklassi lõpetasid tänasel päeval pedagoogidena töötavad V. Sepp, N. Kostrõkina, H. Paara–Ozerov ning orkestrantidena tegutsevad S. Pehter, J. Hargel, P. Malkov. Samuti lõpetas S. Sauluse flöödiklassi A. Rääts ja lühemat aega said maestrolt õpetust R. Sukk ja M. Peäske. Pedagoogina oli S. Saulus hinnatud ka väljaspool Eestit – 1979. a. toimusid tema meistriksused Tampere.

S. Saulus oli erakordse töövõimega – ta ei tarvitanud üal väljendit "ei viitsi", oli väsimatu, tegi kõik, mis vajalik ja tihti enamgi veel. Kui kord küsiti, kuidas jõuab ta nii palju, vastas S. Saulus, et tõe-

seb hommikul üks tund varem – siis on ööpäevas 25 tundi.

Palju on S. Sauluse legendilaadse kuulsuse tekkimisele kaasa aidanud huumor, mis saatis teda

65

kogu elu. Tal ei olnud mingi kunst valget mustaks või musta valgeks rääkida – oli vastaseks kõrge parteitegelane või restorani uksehoidja, alati leitud lahendus. Tänapäevalgi räägitakse muusikute seas lustakaid lugusid S. Sauluse ettevõtmistest nõukogude ajal – Soomes elaval Kanada flötistil William Dyeril ei lubatud esineda S. Sauluse juubelkontserdil, kuid juubilar tõi oma külalise lisaloo ajaks lavale ja tutvustas teda saalisolijatele kui Kilingi-Nõmme flöödimängijat Villem Teeäär.

Inimesena oli S. Saulus vastuoluline – ühelt poolt tugev, jõuline, oma tahtel läbisuruv, teisalt arvestav, soe inimene. Kolleegidel oli üsna tihti kanakitkumist S. Saulusega, sest ta oli väga järeleandmatu. Kui ta arvas endal õiguse olevat, viis ta oma tahtmise läbi, kuulamata vastaspoolt. Samas meenub S. Sauluse väga austav ja lugupidav suhtumine endast vanematesse inimestesse. Temas puudus täielikult väiklus. Ta ei läinud kunagi endast välja ega tõstnud häält.

Interpreedi väljendusrikkus on samastatav antud muusiku olemusega – need kaks asja käivad koos. Kui oled inimesena kitsi, oled interpreedina samuti tagasihoidlik. Kui oled andja, ja S. Saulus oli seda, siis väljendub see kindlasti interpretatsioonis ja muusikas. S. Sauluse flöödimängus oli palju suursugusust, avarust, puhtust ja armastust.

Peeter Malkov

P.S. Suur tänu Lille Randmale, Kaljo Westile ja Rein Mälksoole, kes selle kirjutise valmimisele aitasid oluliselt kaasa.

E. Lucchesi, L. Randma ja S. Saulus.

Tauts, Valdis Jancis, L. Semper, V. Roots, V. Vahi, S. Sillamaa, B. Lukk, H. Mätlik, E. Lucchesi, U. Vulp jpt. Alates 1970. a. kuni lõpuni oli S. Sauluse koostööpartneriks L.

Sergei Rahmaninov: "Olen mänginud mõnuga igal "Steinway!"

1942. a. möödus 50 aastat Sergei Rahmaninovi artistliku tegevuse algusest. Suur helilooja ja pianist ei soovinud suurejoonelisi bankette. Need tundusid talle dissonantsina karmile sõjaajale. Juubelit tähistati kitsas sõprusringis. Loomulikult ei puudunud kingitused. Nähtavasti kalleima tegi firma "Steinway", saates Rahmaninovi uude kodusse Kalifornias juubeli eelõhtul oma suurepärase klaveri.

8. oktoobril 1942 kirjutas Rahmaninov Teodor Steinwayle, firma "Steinway and Sons" juhile, tänukirja, lisades, et ta on "mõnuga mänginud igal "Steinway!", mis on minu käsutusse antud paljude aastate jooksul".

Koostöö pianisti ja firma vahel algas kohe pärast Rahmaninovi New Yorki jõudmist 10. novembril 1918. Eelmise aasta detsembris oli ta Venemaalt lahkunud kutse põhjal Rootsist anda kontserte Skandinaavias. Juba Taanis viibides sai ta mitu ettepanekut Ameerikast. Ta reageeris neile õnnestunult. Oma artistikarjääri sidus ta Charles Ellise kontserdifirmaga Bostonis, mis paistis silma oma soliidsete maneeride poolest.

Oma teeneid olid pakkunud ka mitmed klaverifirmad, lubades anda maailmakuulsale pianistile oma pilli tasuta ja pealegi maksta, kui ta valib nende oma. Ka "Steinway", kellel oli juba siis kõrge reputatsioon, pakkus klavereid tasuta, kuid peale maksta ei lubanud. Rahmaninov valis selle firma.

Esimese kontserdi Ameerikas andis Rahmaninov "Steinway" klaveril 8. det-

sembril Rhode Islandi osariigi pealinnas Providence'is ning jäi selle firmaga kokku oma surmani 28. märtsil 1943.

Rahmaninovi arvututel kontserdireisidel mööda Ameerikat ja Euroopat hoolitses tema mänguriista eest firma "Steinway and Sons". Hotellitoas, kus ta peatus, olid firma kohalikud esindajad alati eelnevalt kohale toonud klaveri. Kogu sesooniks eraldas firma tavaliselt Rahmaninovi käsutusse 3–4 kontsertklaverit. Need saabusid kohale juba varem ja lähetati siis edasi järgmisse kontserdipaika. Rahmaninovi saatis kogu aeg firma häälestaja, kes hoidis pillid korras ja kontrollis ka akustikat. Mõnigi kord tuli tal võidelda kontserdi korraldajatega, eriti siis, kui selleks olid mingid naisorganisatsioonisatsioonid. Tahtes anda lavale pidulikumat ilmet, tavatsesid nad riputada üles raskeid sametkangaid, mis loomulikult summutasid heli. Sellest on jutustanud oma mälestustes Rahmaninovi abikaasa Natalia ja tema õde.

Ainult väga harvadel juhtumitel mängis Rahmaninov oma kontserdireiside ajal teistel klaveritel. Need teda tavaliselt ei rahuldanud. Ühes kirjas 1933. aastast on järgmised read: "Mullu mängisin Brüsselis kohalikul klaveril. See oli vilets pill." Mõnikord ta koguni loobus kontserdipakkumistest, kui klaveri osas ei õnnestunud kokku leppida.

"Steinway" varustas klaveritega ka Rahmaninovi alalisi elukohti ja suvilaid. Kui pianist omandas villa Šveitsis Luzerni lähedal, saatis sinna klaveri jällegi "Steinway". Toa korrastamine polnud veel lõppenud, mööbel oli

alles saabumata ja Rahmaninov ei tahtnud pakitud klaverit avada. Ta kergitas vaid vähekene kaant ja mängis tasakesi.

Sellest kirjutas Rahmaninov 12. aprillil 1934 "Steinway" kontserdiosakonna direktorile A. Greinerile, ka Venemaalt pärit inimesele, kes oli kuulnud Rahmaninovi esinemist Moskva konservatooriumi väikeses saalis juba 1913. a. Oma mälestustes jutustab Greiner nii sellest talle sügavat muljet jätnud Rahmaninovi esinemisest kui ka hilisemast sõbrunemisest temaga Ameerikas. Ta nimetab Rahmaninovi erakordselt veetlevaks ja samuti väga täpseks inimeseks. Paarikümneaastase koostöö jooksul oli neil ainult üks arusaamatus seetõttu, et Greiner ei olnud korra küllalt punktuaalne.

On teada, et Rahmaninovil olid ka head isiklikud suhted "Steinway" firma omanikuga – kuni 1927. aastani Frederic

125

(Friedrich) ja seejärel pärast tema surma poja Theodor Steinwayga ning nende perekondadega. Greineri mälestustest saame selle kohta lähemat informatsiooni.

Gastrollide eel ja nende lõpul käis Rahmaninov alati, mõnikord koos naisega, "Steinway" firma kontoris selle presidendi ja direktoritega kohtumas. Greiner lisab, et seda ei teinud mitte ükski teine artist ega firmaga seotud isik.

Üks väheseid ameeriklaste kodusid, kus Sergei Rahmaninov meeleldi käis, oli missis ja mister Steinway oma. Seal valitses sundimatu õhkkond. Enamik inimesi, kes seda külastasid, olid muusikud või muusikaga tihedalt seotud inimesed. Peremees ise oli suur muusika austaja ja korraldas tihti muusikalisi õhtuid. Rahmaninov, tavaliselt tõsine ja lipipääsmatu, oli siis lõbus, vaimukas ja lihtne, mängis preferanssi. Rahmaninovi tähtpäeval korraldati kitsas ringis tema auks raut.

Steinwayd lasksid ka valmistada Rahmaninovist kunstiteoseid. Konstantin Somovi Prantsusmaal 1925. a. tehtud maalil oli ta kujutatud istumas punutud toolil, noodileht ühes käes, teine käsi pead toetamas. Ümberingi venelik kevad: õitsevad puud, noor kaseke, päikesest valgustatud tiigike, heleroheline rohi ja valge sireli põõsad – kõik see, mida Rahmaninov väga armastas. See on maal reklaami jaoks – afišsidele, programmidele, ajakirjadele. Maali originaal, nagu ka skulptor Sergei Konjonkovi 1930. a. valmistatud Rahmaninovi büst asusid Steinwayde kodus New Yorgis 57. avenüül. Pole andmeid, kas on nad ka praegu seal.

Tamara Unanova

Õiend

Steinway firma lõi 1853. a. Saksa meister Heinrich Steinweg koos oma nelja pojaga, kes 1850. a. Ameerikasse elama asunud oli lasknud niimoodi oma nime inglise keelde "ümber panna". 1854. a. sai firma Washingtonis kuldmedali ja 1855. I preemia oma pronksraamiga ja ümberpööratud keelte süsteemiga pianino eest. Esimese kontsertklaveri laskis firma välja 1856. a. Esimesed filiaalid asutati Londonis ja Hamburgis, hiljem mujal.

AASIA ORKESTRID TULEVAD, TIPPTASE SIHIKUL

Tokios mullu novembris korraldatud "Orchestra Summit in Japan" kogus esimest korda kokku Kagu-Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna tähtsamad orkestrid. Teemad, millest kõneldi, olid tuntud: rahastamine, publik, traditsioonide õhedus. Ometigi üllatas aasialik optimism Lääne küünikuid: suuri plaane ja unelmaid on võrsumas kõikjal Kaug-Idast. Mispärast ka mitte, kui maailma praegune majanduslik raskuspunkt on nüüdsetest börsikõikumistest hoolimata suundumas sinna. On ülim aeg teha selgeks üldpilt ka arenevast orkestrikultuurist. Teema on küllaltki intrigeeriv, sest enamikes Kagu-Aasia maades on viimase kahekümne aasta jooksul tekkinud sümfooniaorkestrid peaaegu tühjale kohale. Kas endiste koloniaalsandate innustusel või siis mõnede kohalike muusikaarmastajate algatusel.

Kirev seltskond kasvatab vähehaaval publikut ja tekitab enese kiiluvees muusikalist infrastruktuuri: uusi heliloojaid, tiptasemel instrumentalistide, uusi kauneid kontserdimaju ja kultuurikeskusi. Aga ka muusikaõppeasutusi ja sädelevaid kultuuridebate. Ja mis kõige parem, küsimus pole mingisuguses kultuuriimperialismis. Enamikes Aasia maades on suure kiirusega sündimas põnevaid sünteesi länelikust ja algupärasest kohalikust muusikast.

PROBLEEMID ON ÜHISED

Kõik need hajutatud arengusuunad koguti Tokios ühte puntrasse. Kohal olid esindajad Austraaliast, Hiinast, Hongkongist, Indiast, Indoneesiast, Lõuna-Koreast, Malaisiast, Uus-Meremaalt, Filipiinidel, Singapurist, Vietnamist ja Jaapanist. Läänemaailmast olid tulnud USA, Kanada, Suurbritannia, Hollandi, Rootsi ja Soome esindajad.

Suures plaanis on kõigis Aasia maades (v.a Jaapan) probleemid samased: traditsioonide lühidus või olematus, muusikute nõrgavõitu tase, publiku vähenenud huvi, pillide halb kättesaadavus ja teadagi rahastamisprobleemid. Enamikes Aasia orkestrites on oma maa muusikud valdavas enamuses, kuigi on ka välismaalastest orkestrante. Muusikute organiseerumine on algastmes, tegutsevaid ametiühinguid ei ole. Raskustest hoolimata on aasialaste orkestrite viimaste aastate areng paljude arvates olnud muinasjutuliselt edukas, nii et seda tasub jälgida. Probleemidega maadeldakse alustajate siiral innul.

YEIDI JUBA ON TRADITSIOONE

Aasia orkestrite spekter on kirev. Piirkonnas tegutseb mõningaid orkestreid, mida niik rahastab sajabrotsendilisel. Aga palju on ka selliseid kollektiive, millised on täielikult sõltuvad sponsorite armulikkusest. Osaliselt on seal muusikatradsioonid juba vanad. Jaapan on nii kvantiteedit kui kvaliteedit kõige ees, kuid ka paljudes teistes maades võib juba rääkida traditsioonidest läneliku klassikalise muusika vallas.

Hongkongi ainuke kutseline orkester Hongkongi filharmoonia orkester on juba aastaid olnud sellisel tasemel, et on juletud teha kontserdireise peale Aasia ka Põhja-Ameerikasse. Endise emamaa Suurbritannia mõju on orkestri tegevuses selgesti nähtav - ta püüab muuhulgas eriliste koolitusprojektidega lai-

dada publikut. Lõuna-Koreast on võrsunud mitmeid maailmatasemel kunstnikke. Selles riigis on palju orkestreid (üksi pealinnas Sõulis juba kümnekond). Osa neist tegutseb puhtalt sponsorite rahastamisel, teine osa kohalike omavalitsuste toel ja kolmandad on raadiote ülalpidamisel. Sponsorite toel tegutsevad orkestrid vaevlevad rahapuuduses, kuid omavalitsuste finantseeritud kõrge tasemega orkestrid elavad suhteliselt hästi.

Singapuris on viis orkestrit. Neist märkimisväärsem on Singapuri Sümfooniaorkester (peamine külalisdirigent muuseas soomlane Okko Kamu). Õnnestunud reklaamikampaania tulemusena on orkester jõudnud sinna, millest paljud lääneniikide orkestrid vaid unistavad: kolmandik maksujõulisest publikust on alla 30-aastased. Singapuris tegutseb ka riigi poolt täielikult rahastatav Singapuri Hiina Orkester (Singapore Chinese Orchestra), mille 61 palgaloolijat on keskendunud traditsioonilisele hiina muusikale.

Vaikse ookeani piirkonda kuuluvad Austraalia ja Uus-Meremaa on traditsioonidelt lähedased Euroopale ja USA-le, kuigi nad asetsevad "all madalal" ("down under"). Austraalias tegutseb kümneid orkestreid, kellel kõigil on samalaadseid probleeme: publik vananeb, rahastamine on ebastabiilne, pikad vahemaad teevad raskeks heade dirigentide ja solistide saamise. Analoogilised probleemid vaevavad Uus-Meremad.

UUED ÜRITAJAD

Hiinas on juba palju orkestreid, kuid vaid mõned neist tegutsevad professionaalsel tasemel. Paradoksaalselt on see maa andnud palju kõrgtasemelisi dirigente, kuid hiinlaste endi arvates ei kütüندی nende orkestrid samale nivoolle. Suur probleem on vanemate muusikute nõrk professionaalne tase ja see, et noored anded lähevad kodumaalt ära. Rahade hankimine on raske ja publik passiivne.

Indias hakati länelikku klassikalist muusikat viljelema inglise koloniaal- ja isandate mõjul. Sellel maal on praegu kümnekond orkestrit ja kaks ooperiteatrit. Põhimõtteliselt on siin länelikule klassikalisele muusikale antud samasugused võimalused kui India omadele muusikatradsioonidele. Võitlus publiku pärast on siiski kõva ja tasuta kontserte palju.

Vietnami pealinnas Hanois on kaks orkestrit ja üks ooperiteater. Lisaks tegutseb üks orkester Ho Chi Minhis ehk endises Saigonis. Ooperihoone on restaureeritud endiste kolonisaatorite ehk prantslaste kaasabil. Professionaalsetest muusikutest on suur pööud, kuigi spetsiaalharidusega heliloojaid ja dirigente juba natukene on. Vietnamis on ka suur puudus pillidest.

Portugali asumaa Macao peab ülal kammerorkestrit, mida rahastab sajabrot-

sendilisel niik. Orkester korraldab iga-aastaseid festivale ja mängib laia-amplituudilist repertuaari barokist nüüdismuusikani.

Filipiinidel tegutseb orkester pealinnas Manilas, kuid muusikute tase on endiselt nõrk. Orkester on ära harjunud kergemuusika ja muusikalidega, kuid uus itaallasest dirigent kavatseb mängijaisse tarmu sisse puhuda.

Indoneesias on vaid üks professionaalne orkester - Nusantra Sümfooniaorkester. See ei saa pennigi riigilt, kuid sponsoreid leidub piisavalt. Orkester loodi 1988. aastal ja esimesed viis aastat andis see ainult tasuta kontserte, sest keegi ei olnud nõus ostma piletit. Nüüd on publik olemas - maksujõulisi kuulajaid umbes tuhat inimest igal kontserdil. Edust tiivustatud orkester saab tuleval aastal ka uue kontserdisaali.

MALAIASIA UNELMAD JA TÖÖRÜGAMINE

Kõige põnevam, üllatavam ja kogu Kagu-Aasia praegust mentaliteeti sümboliseeriv projekt on käimas Malaisia pealinnas Kuala Lumpuris, kus käesoleva aasta 1. juulil alustab tegevust täiesti uus orkester - Malaisia filharmoonia orkester. Orkestri omanik ja rahastaja on malaisialasest õlimagnaat Petronas. Eesmärgiks on saada mitte rohkem ega vähem kui maailmaklassi orkestriks.

Juba praegu tegutseb Kuala Lumpuris Malaisia Rahvusorkester, mis on sajabrotsendilisel riiklikul ülalpidamisel. Probleem on aga selles, et orkestri määndzeri sõnul on kogu riigis vaid umbes 10 000 klassikalise muusikast huvitatud inimest. Sellest hoolimata annab orkester kontserte kaks korda kuus.

Taivani tähtsaim kontserdisaal, ehitatud kümme aastat tagasi

Eeloleval suvel saab Rahvusorkester omale niisuguse võistleja: viimistlemisel oleva maailma kõrgeima pilvelõhkuja alumisele korrusele on ehitatud suurepärane kontserdisaal, millest tuleb Petronase-korporatsiooni orkestri kodu.

Naftakompanii motive ei tea täpselt keegi, aga projekt on ilmselt seotud auhanna plaaniga muuta aastaks 2020 Malaisia Lääne mõõdupuu kohaselt arenenud riigiks. Siis olgu olemas ka länelik orkester. Orkestrile on palgatud intendand Suurbritanniast John Duffy, kelle tänuväärne ülesanne on pidada "muusikute jahti" kogu maailmas. Konkursside orkestrantide kohtadele on läbi viidud New Yorgis,

UUT EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

MUUSIKAFONDIS

RAAMATUD

Gavoty, Bernard. Reynaldo Hahn: le musicien de la Belle Époque. - Paris, 1997. - 314 lk.: ill., faks.

Lanzke, Heinz. Wo finde ich Informationen über Musik, Noten, Tonträger, Musikkritik. Bd. 2b. - Berlin, 1996. - 369 lk.

Meeskooori "Kaevur" 40 laulu aastat. - Kohtla-Järve, 1996. - 58 lk.

Ny svensk musik för SOR-orkester. - Stockholm, 1997. - 70 lk.

Taneev, Sergej. Die Lehre vom Kanon. - Berlin, 1994. - 197 lk.: noot.

NOODID

Pacius, Fredrik. Mu isamaa, mu õnn ja rõõm: Eesti Vabariigi hümn. - Tallinn, 1998. - 6 lk.: portr., faks.

Pärt, Arvo. Tabula rasa: Doppelkonzert für zwei Violinen, Streichorchester und präpariertes Klavier; Wenn Bach Bienen gezüchtet hatte...: für Klavier, Streichorchester und Bläserquintett. - Wien, 1980-1984. - 42 + 31 lk.

Vinter, Ülo. Tahass sulle laulu tetä. - [Tallinn], 1996. - Segakoorile meessolistiga. - 3 lk.

CD-d

Bach, Johann Sebastian. Concerto for 2 pianos and orchestra in c minor, BWV 1060 / perf. by Robert and Gaby Casadesus (piano), Zürcher Kammerorchester, cond. by Edmond de Stoutz. - Sony, 1995.

Brooks, Garth (vocal). In pieces. - Tennessee, 1993.

Chopin, Frederic. Works / perf. by Timo Korhonen (guitar). - Helsinki, 1997.

Classic hymnus / perf. by Phil Driscoll (trumpet), London's National Philharmonic Orchestra. - United Kingdom, 1991.

Debussy, Claude. Works for orchestra / perf. by Esa-Pekka Salonen. - Sony, 1997.

Elgar, Edward. Variations on an original theme, op. 36 "Enigma" / perf. by London Philharmonic Orchestra, cond. Daniel Barenboim. - Sony, 1992.

Genesis (ensemble). ...calling all stations... - London, 1997.

Hommage: once upon a time / perf. by Niels-Henning Ørsted Pedersen (bass), keyboards). - 1990.

Horowitz in Moscow. - 1986.

Instrumental reflections / music by various composers; perf. by Bruce Hughes and Sheryl Palmquist (keyboards). - USA, 1996.

LaBelle, Patti (vocal). - Bumin', 1991.

Madetoja, Leevi. Konserttiaukusoitto / esitt. Radion sinfoniaorkesteri, joht. John Storgards. - Austria, 1997.

Music from Estonia / perf. by Royal Stockholm Philharmonic Orchestra, cond. Paavo Järvi. - Virgin Classics, 1997.

Nilsson, Birgit. Live in Stockholm 1970 and 1974. - 1987.

1 + 1 / perf. by Herbie Hancock (acoustic piano), Wayne Shorter (soprano saxophone). - Los Angeles, 1997.

Schönberg, Claude-Michel. Miss Saigon: a musical; perf. by vocal soloists and orchestra, cond. Martin Koch. - Germany, 1990.

Londonis, Moskvas ja paljudes teistes linnades. Huvitatuid on jätkunud, sest orkester lubab aastapalka ligikaudu 250 000 Soome marka tavaorkestrandile. Kogu orkestrimaailma seisukohalt on projekt äärmiselt huviarata. Vaevalt, et kusagil varem oleks suure rahaga otsitud tippmuusikuid kogu maailmast ja antud neile moodustada tippkollektiiv paigas, kus klassikalise muusika traditsioon on väga õhuke, kui mitte olematu.

JAAPAN ON SELTSKONNÄ EESOTSAS

Jaapan on Lääne muusika mängimisel klass omaette. Selles niigis on 23 täiskoosseisulist sümfooniaorkestrit ja lisaks neile kümneid muid orkestreid.

Uusi suurepärase akustikaga kontserdisaale on ehitatud kõikjale. Ainuüksi Tokios

tegutseb üheksa suurt orkestrit. Jaapanit kimbutav majanduslik depressioon on siiski teinud sponsoritoetused kasinateks. See omakorda on tekitanud paljudele orkestritele suuri probleeme.

Valdav osa Jaapani orkestritest tegutseb siiski niigi või linnaomavalitsuste toetusel, aga neid rahasid plaanitakse umbes 30% võrra kärpida.

Publikuga on Jaapaniski probleeme, sest kõigist pakkumistest hoolimata on jaapanlaste endi arvates klassikalise muusika sõpru suhteliselt vähe. Konkurents, eeskätt Tokios on väga tugev ja eriti tundub jaapani muusikuid ärritavat Lääne orkestrite jätkuv tuurimine nende kodumaal. Näiteks möödunud aasta novembris Tokios toimunud kontserdist andsid 43 Lääne ja vaid 25 tokiolaste oma orkestrid.

EESTI KONTSERDI KONT- SERDID MAIS

2.V kell 16 Väravatom – Keskaja ilmalik lüürika 11.–13. saj. HORTUS MUSICUS.

7.–10.V Ida Muusika Festival "ORIENT'98"

7.V kell 19 Estonia Kontserdisaal, 8.V kell 19 Pärnu Teater Endla – HIINA MUUSIKA. ERSO. Solist **Zhang Hong-Yan** (pipa, Hiina), dirigent **Zheng Xiao-Ying** (Hiina).

7.V kell 19 Viljandi Kultuurimaja, 8.V kell 19 Estonia Kontserdisaal – **Krišnaitide ansambel SVARAT** (Eesti), **ansamblid SARBAND** (Türgi, Liibanon, Saksamaa) ja Tallinnas **YAT-KHA** (Tuva), **ZIRK** (Ukraina).

8.V kell 19 Tartu Ülikooli Ajaloomuuseum – **Tiibeti ja India muusika**.

8.V kell 19 Tõrva Kammersaal – **India muusika**.

9.V kell 13 Estonia Kontserdisaal – **NANDKISHOR MULEY meistrikläss** (*kathak-tants ja klassikaline india muusika*).

9.V kell 16 Eesti Kontserdi Kammersaal – **TEETSEREMOONIA. Zhang Hong-Yan** (pipa, Hiina).

9.V kell 19 Estonia Kontserdisaal – **India muusika**.

9.V kell 19 Jõgeva Kultuurimaja – **Tiibeti muusika. Krišnaitide ansambel SVARAT** (Eesti).

9.V kell 13 Rakvere Teater, 9.V kell 20 Jõhvi Kultuurikeskus, 10.V kell 19 Estonia Kontserdisaal – **Ikuta Shinto Templi ansambel** (Jaapan).

10.V kell 16 Eesti Kontserdi Kammersaal – **Tiibeti ja Iisraeli-Araabia muusika**.

10.V kell 16 Purtsel Linnus – **Teetseremoonia. Devayani** (tants, India).

Festivali kunstiline juht **Peeter Vähi**, produtsent ja toimetaja **Elle Himma**.

* * *

10.V kell 16 Kärda Kultuurikeskus – **RAM. Dirigent Ants Üleoja. EESTI MUUSIKA PÄRLE**.

14.V kell 19 Tartu Ülikooli aula, 15.V kell 19 Paide Kultuurimaja – **Vanemuise Sümfooniakud, RAM**, solistid **Matī Kõrts ja Rando Pihõ**, dirigent **Lauri Sirp**. Brambach. Schubert.

14.V kell 19, 29.V kell 19 (hooaja lõppkontsert) Estonia Kontserdisaal – **Pelleas ja Melisande. ERSO**. Dirigent **Arvo Volmer. Schönberg, Sbielius, Fauré**.

17.V kell 19 Estonia Kontserdisaal – **Vertavo String Quartet** (Norra). Beethoven, Webern, Debussy.

19.V kell 19 Estonia Kontserdisaal, 20.V kell 19 Estonia Kontserdisaal (reserveeritud Tartu publikule) – **Detroidi Sümfooniaorkester**. Solist Pamela Frank (viul). Dirigent **Neeme Järvi**. Still, Schumann, Bruch, Barber, Ellington.

24.V kell 14 Suure-Jaani kirik – **Hortus Musicus 25**.

26.V kell 19 Mustpeade maja Valge saal – **Trio Männi/Karin/Joamets**. Ravel, Mozart, Tõnu Kõrvitsa uudisteos.

27.V kell 19 Niguliste – **Tütarlastekoor ELLERHEIN**. Dirigent **Tiia-Ester Loitme**. Eesti muusika ja Lääne klassika.

Jaapani orkestrantide arvates on maa Lääne orkestrite tunneedega liiga üleujutatud.

Raskustest hoolimata on Jaapan omamoodi teenäitaja Kagu-Aasia maadele. Ta on piirkonna riikidest ainuke, kellel on muusika jaoks üsnagi täielik infrastruktuur ja piisavalt jõuvarusid ideede teostegemiseks.

Jaapani juhtrolli näitab ka see, et korraldati "Orchestra Summit" taoline kohtumine. Protsess ei ole sellega lõppenud: Aasia orkestrid ja muud muusikainimesed saavad järgnevalt kokku 1999. aastal ja jälle jaapanlaste heade organisatoorivõimete demonstreesioonina.

Kai Amberla Tokiost
Rondo 1998/1

Inimliku rumaluse kultuurilugu

(Algus 1997. aasta juuninumbris)

Muusika äratav surnust

Barokiajastust pärineb muusikaga kehahädade ravimise meetodika: on vaja jälgida looduse näpunäiteid. Kui mingi taim meenutab mingit kehaosa, on ta sobiv selle kehaosa ravimiseks. Südamekujulised puuviljad ja juured sobivad südamehaiguste raviks, granaatõunte seemned võtavad ära hambavalu, puudel kasvavad seened imevad tühjaks paised.

Seda teooriat arendati edasi: iga haigust võib ravida ka muusikaga, kui pill teha taimest, mis on ravimiks vastava haiguse puhul. Selles vaimus on kõige kergem ravida flöödi abil, mida võib teha temaga vajaliku samasusega taimede okstest ja juurtest. Seda teooriat arendas veelgi edasi keegi Rossan oma töös "Epistolae Medicinae" (Meditsiinilised kirjad): kui inimesel on valu küljes, siis pole üldse tähtis, millest on flööt tehtud, sest raviefekti kindlustab flöödi ja roideluude sarnasus.

Hiljem jõudis arstiteadus järeldusele, et õmahäälsed pillid pole igas olukorras efektiivsed. Prantsuse arst Recamier (1774–1852) kirjutas välja trummipõrina retsepti. Tuntud on tema ettekirjutus kõhuhaigust põdevale hertsoginnale: "Kõht armastab rütmi. Tänaasest päevast peale peab hertsoginna lõunat ja õhtust sööma trummihelide saatel."

Mitmete kuude jooksul tulid kaks trummilööjat sõõgisaali ukse juurde ja tagusid oma pilli kogu lõunastamise ajal. Ilmselt korras hertsoginna kõht selle ravimeetodi tulemusel, sest dr. Recamier andis peagi korralduse muuta trummipõristamine alaliseks. Õhema rahakotiga patsient, kellel polnud võimalust palgata kahte trummarit, sai järgmise ettekirjutuse: "Kõht armastab rütmi. Monsieur peab kolme päeva jooksul marssima sõjaväeorkestri järel, kui see läheb andma õhtust kontserti Vendôme'i väljakule." Ning igal õhtul võis Vendôme'i väljakul näha rühma Recamier' patsiente, kes pealtvaatajate ironiliste märkuste saatel marssisid orkestri taktis.

Kui juba trumm on nii efektiivne, siis terve sõjaväeorkester võib koguni **ellu äratada surnu**.

Prantsuse ajalehtede teatel juhtus see ime 1786. a. Frantsiskaani kloostri Chatodoumi lähedal sai organist närvišoki. Arst kirjutas talle välja unerohu. Järgmisel hommikul kutsuti arst kiiruga uuesti välja: haige on surnud. Voodis liikumatult lamaval patsiendil süda tõepoolest ei lõõnud ja tema huulte juures hoitava peeglele ei ilmunud hingeauru jälge.

Kuid haigus polnud ju selline, mis viib surmani. Arstile kargas pähe mõte kutsuda kasarmust **orkester**. Kui ta sellega kohale jõudis, oli sumu juba asetatud puusärki. Vagurad mungad mõtlesid, et doktor on läinud hulluks. Ent kui nad imestusest toibusid, rivistas doktor orkestri sarga juures üles ja käskis mängida. Käsk on käsk, kõlas reibas marss. Ja äkki kadunu ripsmed liikusid. "Veel, veel!" kamandas doktor ning kõlas ehtne viimsepäeva pasunapuhumine. **Kadunuke avas silmad ja ohkas**. Doktor kamandas pasunapuhujad vaikima, viulidajad aga vaikselt mängima tantsumuusikat. Seejärel mängis orkester arsti signaali peale lõbusat rütmilist tantsumuusikat, mis kasvas üle lõbusaks madruste tantuks. Kadunuke ringutas, liigutas jalgu ja tõusis peagi üles.

Selle loo töepärasuse garanteerib Champflery oma raamatus "Histoire de l'imagerie" (Pariis, 1886)...

Üldiselt on arstil olnud tagasihoidlikud ja ühekülgsed psühhofoonilise retseptuuri tutvustamisel. Kuid Havana ülikooli professor Gordon-i-Acosta tegi 1846. a. siiski teatavaks, millised muusikainstrumentid mõjuvad efektiivselt missuguste haiguste vastu.

Viul ravib melanhooliat ja hüphondriat; **Alt** aitab närvivapustustest tuleneva nõrkuse vastu;

Harf on hüsteeria vaenlane; **Inglissarv** maandab raevupuhanguid; **Tromboon** ravib kurtust; **Trumm** on suurepärase rahustusvahend kõigi ärrituste puhul.

Doktor Gordon ei võinud teada meie aja muusikalisi avastusi, mis sobivad mitte eelnimetatud haiguste – raevupuhangutest kurtuseni – ravimiseks, vaid esilekutsumiseks.

Scripta Musicalia soovitab:

○ **Anton Webern. Tee uue muusikani. Tee kaksteisthelikompositsioonini.** (2 x 8 loengut). Willi Reichi ees- ja järelnona. Universal Edition A.G. © 1960, Wien. Saksa keelest tõlkinud A. Veeroos ja E. Viira, toimetanud M. Jaanson, keeleteoimetaja T. Kaalep. Tõlge Scripta Musicalia © 1998. ISBN 9985-9026-9-6. AS Ühiselu trükikoda. Tallinn. Hind 40.- krooni

○ **Anneli Arho. György Ligeti Atmosfäärid.** Sibelius-Akatemia, 1988, Helsinki. Soome keelest tõlkinud A. Kallastu. Toimetanud M. Valk-Falk, keeleteoimetaja T. Kaalep. Tõlge Scripta Musicalia © 1997. ISBN 9985-9026-7-X. AS Ühiselu trükikoda. Tallinn. Hind 40.- krooni

○ **Allan Vurma. Lauja pill.** A. Vurma © 1996. Toimetanud J. Ross, keeleteoimetaja T. Kaalep. Scripta Musicalia © 1996. ISBN 9985-9026-5-3. AS Ühiselu trükikoda. Tallinn. Hind 27.- krooni

○ **Johan Sundberg. Õpetus muusikahelidest.** Proprius förlag © 1973, Stockholm. Inglise keelest tõlkinud L. Fjuk, U. Lippus jt., toimetanud T. Kaalep, J. Ross jt. Tõlge Scripta Musicalia © 1995. ISBN 9985-9026-1-0. AS Ühiselu trükikoda. Tallinn. Hind 50.- krooni

○ **Walter Kolneder. Muusika ajalugu.** Florian Noetzel Verlag © 1986, Wilhelmshaven. Saksa keelest tõlkinud T. Siitan. 2., täiendatud trükk. Toimetanud T. Kaalep jt. Scripta Musicalia © 1992, 1997. ISBN 9985-9026-8-8. AS Ühiselu trükikoda. Tallinn. Hind 27.- krooni

Scripta Musicalia väljaandeid toetab Eesti Kultuurkapital. Raamatuid saab osta Tallinnas SM toimetusest (tel. 6724542, 6076843, faks 6700191), EMA raamatukogust ja fonoteegist Vabaduse pst. 130, kauplustest Pika Jala Muusikaäri Nunne t. 1, Lugemisvara Tõnismägi 4, Rahva Raamat Pärnu mnt. 10, Võitlev Sõna Pärnu mnt. 28, Tartus Tartu H. Elleri nim. Muusikakooli raamatukogust Lossi t. 15 ja Tartu Ülikooli Raamatupoest Ülikooli t. 11 ning Pärnus Pärnu Linna Raamatukogu muusikakirjanduse lugemissaalist Rütli t. 30.

Teadaandmised

Muusikalehe finantsolukord ei ole just kiita. Nagu on selgunud, on kõige kindlam tee priskete riiklike toetuste ja koguni preemiade saamiseks kirjanike poolt hoolega valitud roppuste avalikkuse ette toomine, mis tähendab ühtlasi pürgimist heaolühiskonda (vt nt Sõnumäht 30.III 98, lk. 6, 12). Muusikaleht siiski sellele meelitatavalt imelihtsale teele ei lähe, vaid jääb huviga ootama, millal ja kes nimetab teda vanatüdikks, vaelevagaks ja väikekodanlikuks kiibitsejaks.

Muusikalehe üksiknumbreid saab osta Eesti Muusikaakadeemia vaivurilt ja helikabinetist, Eesti Kontserdi valvelauast, Otsa-kooli vaivurilt, Estonia Teatri raamatuletist ja Eesti Kooriühingust. TELLIDA võib postkontoritest, hind 8 kuuks 61 krooni, 7 kuuks 53 krooni.

Muusikaleht

Peatoimetaja Mart Vainu. Korrespondent Aaro Pertmann. Fotod, kujundus Kersti Grünberg. Väljaandja OÜ IMPEX - BALTICA Neeme Järvi toel. Telefonid 423-089, 525-124. Kirjad EE0034, Tallinn, pk. 996. Honorari saab kätte igal teisipäeval Narva mnt. 40 (EVEA panga maja), IV korrus, vasakule trepist üles, tel. 421-456. Postiga honorare välja ei saadeta.